

132

A
SZÉKELYUDVARHELYI
RÓM. KATH.
FÖGYMNASIUM
ÉRTESITŐJE

AZ
1889/90. TANÉVRŐL.

KÖZREBOCSÁTJA
AZ IGAZGATÓ.

SZÉKELY-UDVARHELYT,
BECSEK DÁNIEL KÖNYVNYOMDÁJA.
1890.

ESTABLISHED
1850

A

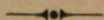
SZÉKELYUDVARHELYI

RÓM. KATH.

FŐGYMNASIUM

ÉRTESITŐJE

AZ 1889/90. TANÉVRŐL.

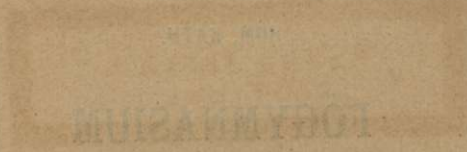
KÖZREBOCSÁTJA

AZ IGAZGATÓ.

SZÉKELY-UDVARHELYT,
BECSEK DÁNIEL KÖNYVNYOMDÁJA
1890.

REVUE GÉNÉRALE

REVUE GÉNÉRALE

42889

I.

Szabó István.

(1844–1890.)

A székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium egy kitünő tanerőt, a tanári testület önzetlen jó barátot, az ifjuság tapintatos vezetőt és Maecenást, a finövelde gondos és pontos igazgatót, az erdélyi egyházmegye buzgó papot vesztett el Szabó Istvánban.

Mint oly sok székely fiu, ő is szegényes sorsból küzdötte föl magát diszes állásáig. Gyergyó-Alfaluban született 1844. január 26-án. Atyja: Szabó József, előbb Alfaluban, később Ditróban egy félszázadnál tovább működött a sanyaru néptanítói pályán, s a csekély jövedelem mellett is fiának nevelését szíven hordozta. A tehetséges ifju már a csiksomlyói gymnasiumban magára vonta a figyelmet, míg a VI. osztályt bevégezve, hivatása a papi pályára szólitotta. Felvétetvén a gyulafehérvári papnöveldebe, a bölcsészeti és theologiai cursust jeles eredménnyel végezte, 1867. aug. 15-én pappá szenteltetett s még azon évben Székely-Udvarhelyre segédlelkészszé neveztetett ki. Egy ifju pap buzgalmával kezdette meg a munkát az Ur szőlőjében, melyre principalisa betegsége miatt tág tere nyilt, de már a következő évben ugyanitt a gymnasiumhoz helyeztetett át tanári minőségben. Ez volt a pálya, melyre már ifjusága óta szive titkos vágyával vonzódott, s hová — habár az akkori szokás szerint, — rövid 2 évi tanárkodás után Felső-Tömösre lelkésznek küldetett — csakhamar visszakérezkedett.

Különben, hogy mennyire szíven viselte az ifjuság nevelését, bizonyágát adta Tömösön, hol saját lakásán állított be iskolát, s anélkül, hogy valami anyagi segélyre kilátása lett volna, maga vállalta el ingyen a környék gyermekeinek — kik között akárhán idegen ajku volt — fáradságos oktatását. A kormány kikül-

döttét, egy látogatás alkalmával, annyira meglepte ez áldozatkészség, hogy 150 frt évi honorariumot eszközölt ki a tanításért. Az ő háza volt egyuttal gyűlhelye e véghelyen levő csekély számú magyarságnak, úgy hogy nemcsak vallási, hanem egyuttal nemzeti és cultur-missiót teljesített. 1873-ban visszahelyeztetvén a székelyudvarhelyi főgymnasiumhoz tanárnak s egyuttal finöveldei aligazgatónak nevezetvén ki, bokros elfoglaltatása mellett is serény irodalmi munkásságot fejtett ki; cikkeit a „Religio“, az „Erdély-egyházmegyei értesítő“ és „Közművelődés“-ben adta ki. Különösen kedvencz eszméje volt az egyes plebániák történetének megírása. Ez okból javaslattal is lépett a nyilvánosság elé, hogy az erd. irodalmi társ. alakítson kebléből egy 5—7 tagu bizottságot, mely heti lapot indítana meg, s a 211 parochia történelmét kiadná. Noha Fogarassy Mihály püspök is sürgette körleveleiben a lelkészeket, hogy parochiájuk történelmét megírják, mindazonáltal Szabó István indítványát nem lehetett megtestesíteni. De azért ő nem csüggedett el, hanem vasszorgalommal gyűjtögette az adatokat, s habár 1876-ban Csik-Somlyóra helyeztetett át tanárnak és subregensnek, Udvarhelyről magával vitte az adatokat, és itt nagy gonddal összeállította a „Székelyudvarhelyi róm. kath. plebánia története“; „Székelyudvarhelyi róm. kath. leánynevelde története“ és a „Székelyudvarhelyi sz. Erzsébet-Aggház története“ czimű műveket, melyek azonban nem annyira történetnek nevezhetők, mint adat gyűjteményeknek.

Csik-Somlyón elévülhetetlen érdemeket szerzett magának a gymnasium „Kölcsön-könyvtár“-ának megalapításával, melyre dicséretes buzgalommal nyújtottak segédkezet a gymnasium lelkes igazgatója és tanárai. Hogy mily nagy horderejű volt ezen intézmény, világos mindenki előtt, ki a csiki nép szegénységét ismeri. A család kiállítja fiát mindazzal, mire élelem és ruházatban szüksége van, de 10—15 frtja könyvek beszerzésére nincs, s legtöbb-ször ez akadályozza meg a jóreményű ifjak taníttatását.

Beismervén a vallástan hiányos beosztását és tanmódszerét az algymnasiumban, egész cikksorozatot irt a „Religio“ és „Erdélyegyházmegyei értesítőben“, „A hittan tanítása a róm. kath. algymnasiumokban“ czim alatt. Csik-Somlyón csekély számú levén az intelligentia, hogy az összejöveteleknél a szép a haszonnal

egyesítették, fillér-estélyeket rendeztek, s felolvasásaival mindig tetszést aratott. 1880-ban Károly-Fehérvárra helyeztetett át tanári és subregensi minőségben, mit ő előléptetésnek tekintett. Itt az ifjusági önképzőkört, melynek tagjai főveldei tanulók voltak, reorganizálta és vezette. Hogy mennyire megnyerte az ifjuság rokonszenvét, kitűnik onnan, hogy mikor már Udvarhelyt lakott, a gy.-fehérvári önképzőkör tiszteletbeli elnökének választotta meg, a díszokmányt elküldötte, melyre ő bőkezű adománnyal válaszolt. Az ifjusági könyvtárt alapjában rendezte és szakszerűen felszerelte. Ugyanazon értelemben a „Közművelődés“ hasábjain közölte a többi ifjusági könyvtárnokokkal az erre vonatkozó legcélszerűbb módszereket. Mint subregens a regenseknek aconomiai dolgokban is jobb keze volt, s lakása a tanároknak a nap fáradalmi után kellemes szórakozási helye. Sokszzerű elfoglaltsága mellett serény munkása volt az irodalomnak is. Hogy a buzgó kath. nép némely egyházi szertartás gyakorlásában maga is részt vehessen, közrebocsátotta a „Gyertyaszentelés“, „Beavatási szertartás“, „Buzaszentelés“, „Ürnap-i szent-mise és körmenet“ című füzetkéket 2-5 kr csekély áron. Azonban ezen füzetekkel nem talált a jó ügysző méltó pártolásra, úgy hogy a ráfordított kiadásokat sem fedezhette a bevétel. Lendületes cikkeit részint a theologia köréből választotta; így: „Az emberi lélek“, „Jézus mennybemenetele és helyéről“, „Et incarnatus est“; — részint társadalmi irányúak voltak, mint: „Halottak megégetése“; „A liberalismus és a jog“ stb. Néha iparkodott kedélyes is lenni „Vidéken szerzett levél egy turistától“ cikkében, melyben maró gunnyal ostromolja a „Közművelődés“ ellen akkor divatozott gáncsoskodásokat. Neki köszönhetjük „Egy érdekes okmány“ ismertetését, mely a székesegyház történetéhez fontos adatot szolgáltat, s mely az 1884-ben megjelent Schematismusból, hol a székesegyház története is leíratik, kimaradt volt. Nemcsak a nevelés és irodalom terén fejtett ki munkásságot, hanem az erdélyi számvevő széknek is tevékeny tagja volt s később püspök excellentiája „szentszéki ülnöki“ címmel is decorálta.

A Rieger Gottfried halálával megürült székesudvarhelyi róm. kath. fővelde regensi állomására püspök excellentiája ki-nevezte, hol úgy a szigorú fegyelem behozatala által, mint a fi-

növeldeiben tett s a kor előhaladott igényeinek megfelelő beruházások által elévülhetlen érdemet szerzett magának. Hosszas nevelői pályáján szerzett tapasztalatait itt érvényesítette.

Rövid 3 év alatt oly sokat tett a finövelde körül, a menyire másnak évek hosszú sorai kellenek. 1888. december havában Gyergyóba ment atyjának a végtisztességet megadni; ez utban kapta a betegséget, mely szívós szervezetét tönkre tette. A hosszas szenvedést panasz nélkül, Istenbe vetett bizalommal tűrte. Betegsége utolsó részében sokszor járult az Oltáriszentséghez, s mint az ifjuság előljárója, a növendékeknek a haldokló kereszténynek megható példáját adta haldoklásakor, midőn velük a haldokló körüli imát elmondotta. 1890. január 16-án az Urban, kinek dicsőségére szentelte életét, csendesen elszenderült. Jövedelmének nagy részét szegénysorsu rokonaira áldozta, kik rajta mint a legszeretőbb testvéren csüngtek. Buzgó papja volt az Urnak; szigoruan teljesítője tanári kötelességének; az elvek fölött meggyőződése ellenére sohasem tudott megalkudni; a gondjaira bizott vagygon kezelésében a szőrszálhasogatásig pontos és lelkiismeretes; jelleme szilárd; barátai iránt nyájas, azonban az állásával összekötött tiszteletet mindenkivel szemben ki tudta vivni magának.

Nyugodj csendesen megboldogult! Pályatársaid nagyrabecsülését, tanítványaid hálás szeretetét vitted magaddal!

Bándi Vazul.

II.

Udvarhelymegye földrajza.*)

(Folytatás.)

Bogarak (Coleoptera.)

Kiindulva azon fontos tényből, hogy az ifjuság ismeretkörének szélesítése szempontjából, mily fontossággal bírnak a nagyobb szabású kirándulások, melyeknek ma az ifjuság körében nagyon kevés pártolója van, a hiányon segítendő, hogy legalább alkalma legyen az ifjaknak saját megyéjük megismerésére, arra határoztuk volt magunkat, hogy Udvarhelymegye hegy- és vízrajzát, éghajlati viszonyait, kőzeteit, növény- és állatvilágát, népét, ennek gazdasági-, ipari-, kereskedelmi- és műveltségi viszonyait egyenkint ismertetni fogjuk s míg ezek által ismereteik körét nagyobbítjuk, a kirándulási kedvet és megfigyelési hajlamot is célunk éleszteni. Az 188^{5/6}. évi iskolai értesítőben Soó Gáspár kartársam a megye hegy- és vízrajzát s a climatologiai viszonyokat le is írta. Ily ígéret azomban egy monographia fogalmát egyesíti magában s míg egyfelől a gyűjtésre hosszabb idő kívántatik meg, addig másfelől a feldolgozásnál provincialis fekvésünknel fogva, a tudományos segédeszközök hiánya miatt (különösen a természeti tárgyaknál) sok nehézségbe is ütközünk. Rendszeres egymásutánban monographiát tehát nem adhatunk, hanem főcélunk az, hogy a vármegye természeti viszonyait is, a mennyire időnk és körülményeink engedik, ismertetni fogjuk.

Egy vidék faunájának összeállításához hosszú időn át szerzett tapasztalatok szükségesek s bár óhajtanám, hogy idővel megyénk faunájának kimerítő képét megközelítsem, azért jelenleg azon állatrend ismertetésére szoritkozom, melynek feldolgozása, habár rövid idő alatt is aránylag a legkönnyebbnek látszott s

*) Lásd intézetünk 188^{5/6}. évi Értesítőjét.

mely a kis gyermek lelkében, a szabad természet tárgyainak első megpillantásánál a legszebb örömeket és vágyakat keltheti fel. Így jött a gondolat, a rovarok állatvilágából kikapni első sorban a bogarakat.

A természet tárgyai iránt fogékonysággal, lelkesedéssel bíró ifju alig várja a kikeletet, hogy kedves foglalkozását, a bogár és lepkegyűjtést megkezdhesse, tartózkodási helyüket, az erdőt, mezőt, berket és ligetet felkeresse. — Ha végig tekintünk az ifjuság hajlamain, nem-e azt látjuk, hogy az állatvilág egyes osztályaiból a gyűjtést tekintve, a bogár és pillangó gyűjtést a legnagyobb előszeretettel üzik! — Igen, mert az állatvilág ezen képviselőit a legkönnyebben feltalálják s ezek nemcsak tudományos szempontból érdeklik, hanem a gyűjtésnél és feldolgozásnál annyi édes örömmel és kedvvel töltik el őket, a sok lótás-futás, bujkálás vagy hasoncsúzás annyi, a test fejlesztésére szükséges mozgást eredményez, hogy az ifjaknak ezen nemes foglalkozását látva, azt tapasztaljuk, hogy nem csak előmenetelük érdekében fáradoznak, hanem a „mens sana in corpore sano“ szolgálatában is állanak.

A ki ismeri a gyűjtés és a gyűjtött anyag tudományos feldolgozásának a nehézségeit, átlátja azt, hogy ezen közleményem még sok hiányt tüntet fel s épen ezért enumeratiomat csak mint adatot kívánom tekintetni, mely egyes későbbi közlések által kiegészítve adhat a lehetőségig teljes képet megénk bogárfaunájáról.

Megemlítem még azt, hogy vidékünk természeti viszonyai állattani tekintetben, egyes elszórt adatokat kivéve rendszeres tanulmány tárgyává nem tétettek, s így talán némileg hazánk érdekeinek is szolgálok, midőn ezen szerény enumeratiót közzé teszem.

A mi a fajok meghatározását illeti, a kételyek elosztatása szempontjából Ormay Sándor nagyszabeni áll. főgym. tanár urhoz folyamodtam, ki nemcsak saját meghatározásaimat vizsgálta felül, hanem több oly fajt is talált, melyeket én nem határoztam meg és a gyűjteményt teljesen autentikussá tette. Szívességeért fogadja forró köszönetemet.

A gyűjtemény a saját és tanítványaim gyűjtéséből áll. Meleg köszönetemet nyilvánítom tekt. Diemár Károly kir. ügyész urnak, ki ha vidékünkön valami természeti ritkaságot talál, mindjárt

intézetünket keresi föl vele és a bogárfauna ezen vázlatos összeállításánál is sok adatot bocsátott rendelkezésemre. Továbbá ki kell emeljem e helyen Dobay László és Diemár Gyula VII. o. tanulókat, mint a kik szintén igen buzgón gyűjtöttek és sok fajjal gyarapították intézetünkben a természetiek táráát.

A gyűjtemény intézetünk természetrajzi szertarában van elhelyezve és az enumeratiót a következő sorrendben adom:

I.

Cicindelidae.

1. *Cicindela campestris* L. Szarkakő, Budvár, Rez, Oroszhegy.
2. *Cicindela sylvicola* Dej. Szarkakő, Budvár.
3. *Cicindela hybrida* L. Szarkakő, Budvár.

II.

Carabidae.

4. *Carabus variolosus* F. A Szarkakő alján mohos tóban.
5. *Carabus auronitens* var. *Escheri* Palld. Hargitta.
6. *Carabus Ulrichii* Germ. A kath. temetőn, a Hargittában és Oroszhegyen.
7. *Carabus granulatus* L. A Szarkakő alján mohos tóban.
8. *Carabus cancellatus* Ill. v. *nigricornis* Dej. Faragott kövek és boronafák alatt a kath. temetőn.
9. *Carabus violaceus* v. *Wolfi* Dej. Kövek alatt kertekben.
10. *Carabus convexus* F. Kövek alatt kertekben.
11. *Carabus Hampei* Küst. A collegium kertben deszkák alatt.
12. *Carabus incomptus* Kraatz. A collegium kertben deszkák alatt.
13. *Carabus intricatus* L. Kövek alatt.
14. *Carabus Hampei* var. *aurosericcus* Kr. A 12. és 13. sz. társaságában kövek alatt és a seminarium kertjében.
15. *Carabus glabratus* Payk. A bethlenfalvi Cserében.
16. *Calosoma inquisitor* L. Fenyvesekben.
17. *Pterostichus niger* Schall. A seminarium kertjében kövek alatt.
18. *Pterostichus nigrinus* F. A Budvár tetején levelek közt.

19. *Pterostichus melas* Creutz. A seminarium kertjében.
20. *Pterostichus transsylvanicus* Chd. A seminarium kertjében.
21. *Procrustes coriacius* v. *rugifer* Kr. Kőfalból bujt ki a gymnasiumban.
22. *Brosicus cephalotes* L. A seminarium kertjében kövek alatt.
23. *Abax carinatus* Duft. Budvár.
24. *Abax Rendschmidti* Germ. Kora tavasszal kövek alatt.
25. *Chlaenius spoliatus* Rossi. Kövek alatt.
26. *Chlaenius viridipunctatus* Goeze. Boronafák alatt.
27. *Chlaenius nitidulus* Schrank. Kövek alatt.
28. *Brachynus crepitans* L. A Papkertben dög alatt.
29. *Brachynus explodens* Duft. A Papkertben dög alatt.
30. *Agonum austriacum* F. Kövek alatt
31. *Molops piceus* Panz. A Budvár tetején levelek közt.
32. *Systemocerus caraboides* L. Galagonyafán a Papkertben.
33. *Harpalus distinguendus* Duft. A Papkertben.
34. *Poecilus coerulescens* v. *cupreoides* Herbst. A Papkertben.
35. *Poecilus cupreus* v. *affinis* Sturm. A Papkertben.
36. *Calathus erratus* Sahlb. A Papkertben.
37. *Callistus lunatus* F. A Várréten vizes homokos helyen.
38. *Lebia crux minor* L. A Várréten.
39. *Elaphrus riparius* F. A Várréten.
40. *Bembidion ustulatum* L. A seminarium kertjében és a Papkertben repülés közben.
41. *Bembidion testaceum* Duft. A seminarium kertjében és a Papkertben repülés közben.
42. *Clibanarius dorsalis* Pontopp. A Várréten.
43. *Pseudophonus pubescens* Müll. Oroszhegy.
44. *Pseudophonus griseus* Panz. Oroszhegy, mohok között.

III.

Dyticidae.

45. *Dyticus marginalis* L. A Szarkakő alatt pocsolyában és a Várréten.
46. *Dyticus marginalis* v. *conformis* Kurtz. Oroszhegy, Fehérnyikó patak.
47. *Dyticus circumflexus* F. Oroszhegy.

48. *Acilius sulcatus* L. A Szarkakő alatt.
49. *Colymbetes fuscus* L. A Várréten.
50. *Ilybius fuliginosus* F. A szombatfalvi malomnál.
51. *Coelambus impressopunctatus* Sch. Budvár patak.
52. *Agabus bipustulatus* L. Lókerti pocsolyában.
53. *Agabus biguttatus* Oliv. Budvár patak.
54. *Hydroporus planus* F. Budvár patak.
55. *Hydroporus palustris* L. Budvár patak.
56. *Platambus maculatus* L. A Székhidján alul áradáskor egy faágon.

IV.

Gyrinidae.

57. *Gyrinus natator* F. Oláhfalu, Vargyas patak.

V.

Hydrophilidae.

58. *Hydrophilus piccus* L. Várréti pocsolya.
59. *Hydrophilus aterrimus* Esch. Várréti pocsolya.
60. *Hydrocharis caraboides* L. Várréti pocsolya.
61. *Sphaeridium scarabacoides* L. Barompiacz.

VI.

Silphidae.

62. *Necrophorus vespillo* L. A Papkertben és a kath. temetőn.
63. *Necrophorus interruptus* Steph. A kath. temetőn.
64. *Silpha rugosa* L. A Várréten ganaj alatt.
65. *Silpha obscura* L. A kath. temetőn.
66. *Silpha oblonga* Küst. A kath. temetőn.
67. *Phosphuga undata* Müll. A Papkertben dög alatt.

VII.

Staphylinidae.

68. *Emus hirtus* L. A Papkertben és a Csicsér erdőben.
69. *Emus maxillosus* L. A Várréten dögön.
70. *Staphylinus caesarius* Cederh. A Papkertben ganaj alatt.
71. *Ocipus nitens* Schrank. A Csere-erdőben ganaj alatt.
72. *Ocipus olens* v. *brachypterus* Kr. A kath. temetőn kövek alatt.

73. *Paederus samuiniogyllis* Steph. A Papkertben.
74. *Paederus gregarius* Scop. A Papkertben.
75. *Mycetoporus splendens* Marsh. Kőfalon.
76. *Stenus biguttatus* L. A seminarium kertben kövek alatt.
77. *Philonthus aeneus* Rossi. Bodzafán.

VIII.

Nitidulidae.

78. *Byturus rosae* Scop (*fumatus* F.) A Várréten Cardamine pratensis-en.
79. *Nitidula bipustulata* L. A Várréten dög alatt.

IX.

Dermestidae.

80. *Dermestes lardarius* L. Közönséges mindenütt.
81. *Dermestes undulatus* Brahm. A Várréten dög alatt.
82. *Dermestes Frischi* Kug. Közönséges.
83. *Anthrenus scrophulariae* L. Közönséges.
84. *Attagenus pelli* L. A Várréten dög alatt.

X.

Histeridae.

85. *Hister quadrimaculatus* L. A Székhidjánál repülés közben.
86. *Hister cadaverinus* Hoffm. A kath. temetőn.

XI.

Scarabaeidae.

87. *Aphodius rufipes* A kath. temetőn ganaj alatt.
88. *Aphodius fossor* L. A Barompiacson.
89. *Aphodius erraticus* L. A Székhidjához vezető uton.
90. *Aphodius luridus* Payk. A Barompiacson.
91. *Aphodius varians* Duft. A Barompiacson ganaj alatt.
92. *Aphodius subterraneus* L. A Barompiacson.
93. *Aphodius prodromus* Brahm. A Barompiacson.
94. *Aphodius varians v. terrestris* Ill. A Papkertben ganaj alatt.
95. *Lucanus cervus* L. Közönséges.
96. *Geotrupes stercorarius* F. A Barompiacz ganaj alatt.
97. *Geotrupes mutator* Marsh. A seminarium kertben és a Csere-erdőben késő őszig.

98. *Geotrupes sylvaticus* Panz. A Csere-erdőben ganaj alatt.
99. *Sinodendron cylindricum* F. A bethlenfalvi Csere-erdőben.
100. *Copris lunaris* L. Ganaj alatt közönséges.
101. *Oryctes grypus* Ill. Repülés közben.
102. *Melolontha vulgaris* L. Közönséges.
103. *Polyphylla fullo* L. A Horvás hegyen a Szejke-fürdő felé.
104. *Osmoderma eremita* Scop. A Papkertben és odvas fűzfákon a Várréten.
105. *Cetonia marmorata* F. Galagonyán, rózsán és kányán közönséges.
106. *Cetonia aurata* L. Bodzafán közönséges.
107. *Cetonia floricola* Herbst. Budvár alatt kányán.
108. *Cetonia speciosissima* Scop. Repülés közben.
109. *Trichius fasciatus* L. Diszélyekkel rózsafán a seminarium kertjében.
110. *Onthophagus coenobita* Herbst. A Székhidjához vezető uton.
111. *Onthophagus vacca* L. A Székhidjához vezető uton.
112. *Onthophagus nuchicornis* L. A Székhidjához vezető uton.
113. *Onthophagus taurus* Schreb. A Székhidjához vezető uton.
114. *Onthophagus taurus* L. v. *capra* F. A Székhidjához vezető uton, papkertben.
115. *Onthophagus verticicornis* Lairh. A Székhidjához vezető uton, Csicsér-erdő alján a szántó földeken.
116. *Onthophagus fracticornis* Preyssl. A Székhidjához vezető uton.
117. *Onthophagus ovatus* L. A Székhidjához vezető uton.
118. *Onthophagus Schreberi* L. A Papkertben ganaj alatt.
119. *Gnorimus nobilis* L. A Várréten bodzafán.
120. *Oniticellus fulvus* Goeze. A Székhidjánál.
121. *Phyllopertha horticola* L. A seminarium kertjében almafa virágon.
122. *Hoplia farinosa* L. Tusnád.
123. *Anomala aenea* Dej. A Várréten a földből bujt ki és fűzfán.
124. *Anomala oblonga* Er. A Várréten fűzfán.
125. *Rhizotrogus aequinoctialis* Herbst. A kath. templom előtti téren.

126. *Rhizotrogus solstitialis* L. A Várréten szürkületkor repülve és a Lobogó fürdőn.
127. *Dorcus parallelipedus* L. A Papkertben kőrifán.
128. *Valgus hemipterus* L. Kánya virágon.
129. *Tropinota hirta* Poda. A Kuvaron kökény bokron és kaszálókon.
130. *Gymnpleurus Sturmii* Mac Leay. A Papkertben ganaj alatt.
131. *Trox sabulosus* L. A Feketeviznél.

XII.

Buprestidae.

132. *Eurythyrea austriaca* L. A Sikaszó-patak völgyében és a kath. temetőn rózsafán.
133. *Dicerca berlinensis* Herbst. A Papkertben rózsafán
134. *Pocilonota (Lampra) rutilans* F. A Papkertben rózsafán.
135. *Aurigena (Perotis) lugubris* F. Fenyőfán.
136. *Buprestis haemorrhoidalis* Herbst. A Sikaszó-patak völgyében.
137. *Buprestis rustica* L. A Sikaszó-patak völgyében.
138. *Chrysobothris chryso stigma* L. A Sikaszó-patak völgyében.
139. *Chrysobothris affinis* F. Rózsafán, kertben.
140. *Agrilus biguttatus* F. A Papkertben cserefán és galagonyán.
141. *Agrilus sinuatus* Oliv. A Várréten.

XIII.

Elateridae.

142. *Corymbites pectinicornis* L. A Sikaszó-patak völgyében.
143. *Corymbites purpureus* Poda. Repülés közben a tornakertben.
144. *Corymbites insitivus* Germ. Repülés közben.
145. *Corymbites aeneus v. germanus* L. Repülés közben.
146. *Corymbites latus* F. Buza kalászon.
147. *Elater sanguinolentus v. ephippium* Ol. Repülés közben a tornakertben.
148. *Elater crocatus* Lac. Buzakalászon.
149. *Elater praeustus* F. Repülés közben.
150. *Elater sanguinolentus* Schr. Repülés közben.

151. *Cardiophorus gramineus* Scop. Repülés közben a tornákertben.
152. *Ampedus sanguineus* L. Buzakalászon.
153. *Adelocera fasciata* L. Rózsafán.
154. *Lacon murinus* L. A Várréten füzfán.
155. *Athous porrectus* Thoms. Repülés közben.
156. *Athous transsylvanicus* Frid. A Várréten füzfán.
157. *Athous haemorrhoidalis* F. A Várréten.
158. *Synaptus filiformis* F. A Várréten.
159. *Limonius pilosus* Leske. A Várréten füzfán.
160. *Melanotus castanipes* Payk. Repülés közben.

XIV.

Telephoridae.

161. *Cantharis rufa* L. Repülés közben.
162. *Cantharis livida* L. Repülés közben.
163. *Rhagonycha testacea* L. A Papkertben.

XV.

Melyridae.

164. *Malachius aeneus* L. A kath. temetőn.
165. *Malachius scutellaris* Er. A Sósfürdő mellett füzfán.
166. *Malachius bipustulatus* F. A Várréten Cardaminén.
167. *Dasytes coeruleus* Deg. A Papkertben dögön.
168. *Dasytes plumbeus* Müll. Galagonyán.

XVI.

Cleridae.

169. *Clerus formicarius* L. A Várréten füzfán.
170. *Trichodes apicarius* L. Közönséges.

XVII.

Ptinidae.

171. *Bruchus (Ptinus) fur* L. A kath. templom chorusában.

XVIII.

Anobiidae.

172. *Xestobium rufovillosum* Dej. A Papkertben dögön.

XIX.

Lymexylonidae.

173. *Elateroides dermestoides* L. Bodzafán.

XX.

Bostrychidae.

174. *Bostrychus (Apate) capucinus* L. A vasuti állomásnál, csereháj alatt.

XXI.

Curculionidae.

175. *Chlorophanus viridis* L. A Várréten fűzfán.
176. *Chlorophanus salicicola* Germ. A Várréten fűzfán.
177. *Eusomus ovulum* Ill. A Papkertben cserefán.
178. *Hylobius abietis* L. A Vármalmánál szederbokron és a Sikaszó-patak völgyében keserülapun.
179. *Lixus iridis* Oliv. A Várréten fűzfán és keserülapun.
180. *Rhynchites conicus* Ill. A Papkertben kökénybokron.
181. *Rhynchites parellinus* Gyll. A Papkertben kökénybokron.
182. *Rhynchites auratus* Scop. Kökénybokron és galagonyán.
183. *Rhynchites Bachus* L. A Kuvaron kökénybokron és a Csicsér-erdőben.
184. *Rhynchites aequatus* L. A Papkertben cserefán.
185. *Rhynchites alni* Müll. A Papkertben kökénybokron.
186. *Cryptorhynchus lapathi* L. A Várréten fűzfán.
187. *Attelabus curculionides* L. A Papkertben cserefán.
188. *Apoderus coryli* L. A Sósfürdő mellett fűzfán.
189. *Lepyrus colon* L. Fűzfán közönséges.
190. *Alophus triguttatus* F. Fűzfán.
191. *Liparus (Molytes) carinaeostriis* Kst. A Várréten.
192. *Pissodes piceae* Ill. A Bucsiban keserülapun.
193. *Otiorhynchus opulentus* v. *Fussi* Küst. A Bucsiban keserülapun.
194. *Otiorhynchus ligustici* L. A Várréten keserülapun.
195. *Otiorhynchus ligustici* v. *agnathus* Gyll. Szénafüveken.
196. *Otiorhynchus orbicularis* Herbst. Szénafüveken.
197. *Otiorhynchus lepidopterus* F. A Várréten fűzfán.
198. *Otiorhynchus hungaricus* Germ. Szénafüveken.

199. *Otiorhynchus ovatus* L. A Várréten fűzfán.
200. *Cleonus trisulcatus* Herbst. Szénafüveken.
201. *Cleonus alternans* v. *cinereus* Schr. Köményen.
202. *Cleonus sulcirostris* L. Köményen.
203. *Cleonus tigrinus* Panz. Köményen.
204. *Cleonus costatus* F. Keserülapun.
205. *Liophloeus Herbsti* Boh. Keserülapun.
206. *Liophloeus tessellatus* v. *aquisgranensis* Först. Szénafüveken.
207. *Phyllobius glaucus* Scop Gyümölcsfán.
208. *Phyllobius glaucus* v. *calcaratus* F. A Várréten fűzfán.
209. *Phyllobius oblongus* L. A Várréten dögön.
210. *Tanymecus palliatus* F. Árvacsalánon.
211. *Balaninus tessellatus* Fourer. Galagonyán.
212. *Cionus blattariae*. F. A Várréten fűzfán.
213. *Cionus tuberculatus* Scop. A Várréten fűzfán.
214. *Hypera meles* F. A Papkertben.
215. *Hypera rumicis* L. A Várréten fűzfán.
216. *Sitones flavescens* Marsh. A Várréten fűzfán.
217. *Sitones sulcifrons* Thunb. A Várréten fűzfán.
218. *Baris artemisiae* Herbst. A Várréten.
219. *Calandra granaria* L. Lisztes kádban.
220. *Apion craccae* L. A Várréten fűzfán.
221. *Apion miniatum* Schönh. A Várréten fűzfán.
222. *Polydrusus corruscus* Germ. A Várréten.
223. *Polydrusus mollis* Stroem. A Papkertben.
224. *Polydrusus picus* F. Dögön.
225. *Dorytomus tremulae* Payk (*immaturus*.) Nyárfán.
226. *Dorytomus agnathus* Boh. Nyárfán.
227. *Dorytomus affinis* Payk. Fűgefán, kertben.
228. *Balanobius cruz* F. A Várréten fűzfalevélen.
229. *Elleschus scanicus* Payk. Fűzfán.
230. *Anthonomus pomorum* L. Almafán.
231. *Orchestes populi* F. Fűzfán.
232. *Sciaphilus Hampei* Seidl. Fűzfán.

XXII.

Chrysomelidae.

233. *Lema meridigera* L. Csere-erdőben.

234. *Cryptocephalus biguttatus* Scop. A Papkertben.
235. *Cryptocephalus sericeus* L. Cardaminen.
236. *Cryptocephalus bipunctatus* v. *lineola* F. Nyárfán.
237. *Cryptocephalus octopunctatus* Scop. A Papkertben és Sósfürdön.
238. *Cryptocephalus violaceus* Laich. A Kuvaron.
239. *Clythra laeviuscula* Rtz. Füzfán.
240. *Clythra quadripunctata* L. A Csere-erdőben.
241. *Melasoma vigintipunctatum* Scop. A vasuti állomásnál szamártővisen és a Kuvaron.
242. *Melasoma (Lina) populi* L. A Papkertben.
243. *Melasoma (Lina) tremulae* F. A Papkertben kökénybokron.
244. *Melasoma collare* L. Keserülapun.
245. *Chrysomela sanguinolenta* L. A Várréten füzfán.
246. *Chrysomela coerulea* Oll. Közönséges.
247. *Chrysomela staphylea* L. Árvacsalánon.
248. *Chrysomela menthastri* Suffr. A Bucsinban.
249. *Chrysomela fastuosa* L. Árvacsalánon.
250. *Chrysomela varians* Schall. A Papkertben.
251. *Chrysomela cerealis* v. *Megerlei* F. A Kuvaron.
252. *Phytodecta fornicata* Brüggm. Nyárfán.
253. *Cassida vibex* L. A Sósfürdő mellett keserülapun.
254. *Cassida murraea* L. A Sósfürdő mellett keserülapun.
255. *Cassida stigmatica* Suffr. Keserülapun.
256. *Cassida rubiginosa* Müll. Keserülapun.
257. *Gynandrophthalma xanthaspis* Germ. A Várréten füzfán.
258. *Gynandrophthalma salicina* Scop. A Papkertben nyárfán.
259. *Phyllobrotica quadrimaculata* L. A Kuvaron.
260. *Timarcha pratensis* Duft. A Kuvaron.
261. *Crepidodera aurata* Marsh. Retken.
262. *Agelastica alni* L. Árvacsalánon.
263. *Crioceris 12-punctata* L. A Sósfürdő mellett.
264. *Galerucella lienola* F. A Papkertben.
265. *Phyllodecta (Phratora) vitellinae* L. Árvacsalánon.
266. *Plagiodera versicolora* Laich. A Papkertben gyümölcsfákon.
267. *Plateumaris consimilis* Schr. Galagonyán.

XXIII.

Coccinellidae.

268. *Coccinella duodecimpunctata* L. A Várréten füzfán.
269. *Coccinella bipunctata* L. A Papkertben és más helyeken közönséges.
270. *Coccinella septempunctata* L. Közönséges alma és körtefán.
271. *Coccinella 5-punctata* L. Közönséges alma és körtefán.
272. *Coccinella 10-punctata v. bimaculata* Pont. Kertekben rózsafán.
273. *Coccinella 14-pustulata* L. A Kuvaron.
274. *Coccinella 18-punctata* Scop. Füzfán.
275. *Subcoccinella 24-punctata* L. (*Epilachna globosa* Schneid.) A Papkertben.
276. *Subcoccinella 24-punctata* L. v. A Papkertben.
277. *Halyzia sedecimguttata* L. A Nagyszegben és a Csicssererdőben.
278. *Halyzia conglobata v. tessulata* Scop. A Sósfürdőn.
279. *Halyzia conglobata* L. Ill. A Papkertben somfán.
280. *Halyzia 14-guttata* L. A Nagyszegben gyertyánfán.
281. *Adonia variegata* Goeze. Chenopodiumon.
282. *Adalia bipunctata v. dispar* Schneid. Kertekben rózsafán.
283. *Scymus frontalis* F. Kertekben rózsafán.
284. *Hippodamia tredecimpunctata* L. A Papkertben nyárfán.
285. *Hyperaspis campestris* Herbst. Rózsafán.

XXIV.

Tenebrionidae.

286. *Tenebrio obscurus* F. Házakban.
287. *Tenebrio molitor* L. Házakban.

XXV.

Opatridae.

288. *Opatrum sabulosum* L. Uton, ganaj alatt a réten.

XXVI.

Blapidae.

289. *Blaps similis* Latr. A seminariumban.
290. *Blaps mucronata* Latr. Pinczékben.

XXVII.

Cistelidae.

291. *Omophlus betulae* Herbst. A Papkertben és a Budvár hegyen.

XXVIII.

Pyrochroidae.

292. *Pyrochroa purpurata* Müll. A Papkertben és a Budvár hegyen.

XXIX.

Mordellidae.

293. *Mordella fasciata* F. Galagonyán.

XXX.

Cerambycidae.

294. *Cerambyx heros* Scop. (*cerdo* L.) Cserfaboronán. Nálunk ritkább.
295. *Cerambyx Scopolii* Füssl. Körtefán.
296. *Aromia moschata* L. A Várréten a malomnál.
297. *Rosalia alpina* L. Udvaron találtatott.
298. *Rhopalopus clavipes* F. Fenyődeszván.
299. *Clytus arcuatus* L. Cserefa-boronán udvaron.
300. *Clytus ornatus* Herbst. Cserefa-boronán udvaron és cserefán a Papkertben.
301. *Clytus speciosus* Schneid. A Papkertben cserefán.
302. *Clytus mysticus* L. A Papkertben veresgyűrű somfán és galagonyán.
303. *Clytus plebejus* F. A Papkertben.
304. *Clytus verbasci* L. A Papkertben bodzafán.
305. *Dorcadion pedestre* Poda. (*rufipes* F.) A Reztetőn és a Budvárhegyen.
306. *Dorcadion aethiops* Scop (*morio* F.) A Reztetőn és a Budvárhegyen.
307. *Morimus funereus* Muls. A Várréten.
308. *Lamia textor* L. A Várréten fűzfákon.
309. *Prionus coriarius* L. A bethlenfalvi Csere-erdőben.
310. *Rhamnusium bicolor* Schrank. Lövétén.
311. *Leptura rubra* L. Kertben.

312. *Leptura (Strangalia) maculata* Poda (*armata* Herbst.)
Tusnád.
313. *Leptura virens* L. A Sikaszó-patak völgyében és a
Várréten.
314. *Leptura nigra* L. A Papkertben.
315. *Leptura rubra* L. ♂ (testacea L.) A Sikaszó-patak völgyében.
316. *Leptura dubia* Scop. A Sikaszó-patak völgyében.
317. *Leptura melanura* L. A Sikaszó-patak völgyében.
318. *Leptura sanguinolenta* F. A Papkertben.
319. *Stenocorus sycophanta* Schrank. Az oláhfalvi fensikon
(láz) és a Sikaszó-patak völgyében.
320. *Stenocorus mordax* Deg. Az oláhfalvi fensikon (láz.)
321. *Oxymirus cursor* L. Az oláhfalvi fensikon (láz.)
322. *Toxotus quercus* Götz. Az oláhfalvi fensikon (láz.)
323. *Oberca oculata* L. A Kuvaron.
324. *Pachyta quadrimaculata* L. A Budvár alatt.
325. *Strangalia quadrifasciata* L. A Budvár alatt.
326. *Callidium variabile* L. A Kuvaron.
327. *Callidium variabile* v. *Fennicum* L. A Budvár és Csicsér
közti völgyben.
328. *Callidium violeceum* L. Fenyődeszkán és udvarokon.
329. *Callidium violaceum* L. (immaturum.) Az előbbi lelő-
helyen.
330. *Phytoecia affinis* Panz. A Kuvaron.
331. *Phytoecia rubropunctata* Goeze. A Kuvaron.
332. *Phytoecia ephippium* F. A Papkertben kökénybokron.
333. *Saperda populnea* L. A Papkertben nyárfán.
334. *Brachyta clathrata* F. A Sikaszó-patak völgyében.
335. *Rhagium inquisitor* L. A Sikaszó-patak völgyében.
336. *Agapanthia Dahli* Richt. (cardui F.) A Papkertben
nyárfán.
337. *Agapanthia cyanea* Herbst. A Papkertben Chrysanthemumon.
338. *Monohammus sartor* F. A Vármalmánál.
339. *Tetrops praeusta* L. A Papkertben.
340. *Gaurotes virginea* L. Bodzafán.
341. *Cyrtoclytus capra* Germ. A Papkertben.

XXXI.

Meloidae (Cantharidae.)

342. *Meloe coriarius* Brandt. A Papkertben, Csere-erdő, Budvár és más helyeken.
343. *Meloe proscarabaeus* L. Az előbbi lelőhelyeken.
344. *Lytta vesicatoria* L. A gyűjtött példányok Máréfalván találtattak.
345. *Epicauta rufidorsum* Goeze. E faj gyűjteményünkbe Budapestről került, hol a váci utcában fogták.
346. *Stenodera caucasica* Pall. A Nagyszegben.

XXXII.

Cantharidae.

Subfam. Lycidae.

347. *Platycis Cosnardi* Chev. Cardamine pratensisén.

XXXIII.

Oedomeridae.

348. *Oedomera virescens* L. A Papkertben.

Tamás Albert.

III.

A tanári személyzet.

a) Rendes tantárgyakból.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgy, osztály	Óraszám		Jegyzet
			Óraszám	Tanári működésének évszáma	
1	Kóródy Endre okl. r. tanár, erd. egyhm. áldozár	Latin nyelv VIII. 6 órában. Bölcsészet VIII. 2 órában.	8	18	Igazgató. Márczius 1-étől szabadságolva van.
2	Albert Ferencz, erd. egyhm. áldozár, h. tanár.	Hittan I. V—VIII. 10 órában. Latin nyelv IV. 6 órában.	16	1	IV. osztály főnöke.
3	Bándi Vazul erd. egyhm. áldozár, okl. r. tanár.	Hittan II. III. IV. 6 órában. Mennyiség VI. VIII. 5 órában. Természettan VII. 4 órában. Term. földrajz III. 2 órán.	17	14	A sz. Imréről nevezett fő- velde aligaz- gatója és he- lyettes regense.
4	Daróczi János világi, r. tanár.	Magyar nyelv I. 6 órában. Latin nyelv I. 7 órában. Történelem III. V. 7 órában.	20	21	I. osztály főnöke.
5	Embery Árpád, világi, okl. h. tanár.	Görög V. VI. VIII. 14 órában. Latin nyelv VII. 5 órában. Bölcsészet VII. VIII. 4 órában.	23	4	V. osztály főnöke.
6	Gáspár Balázs világi, okl. h. tanár.	Számтан II. III. 7 órában. Rajzoló Mértan I—IV. 10 óra. Szépirás I. II. 1—1 órában.	19	8	Módszertani jegyző, a rajzgyűjte- mény őre. Az ifj. ének- és zenekar felügyelője.
7	Jánosy Péter világi, okl. r. tanár.	Latin nyelv II. 7 órában. Görög nyelv VII. 4 órában. Magyar nyelv II. 5 órában. Latin nyelv VIII. oszt. 6 órában.	22	17	II. osztály főnöke.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgy, osztály	Óraszám	Tanári munkadésének óvszáma	Jegyzet
8	Kassai Lajos erd. egyhm. áldozár, okl. r. tanár.	Latin nyelv III. V. VI. 18 óra. Magyar nyelv III 3 órában.	21	4	Főgymn. hit- szónok. III. osztály főnöke; tanári könyvtár és phil. museum őre.
9	Király Lajos, világi r. tanár.	Magyar nyelv IV—VIII. 16 ó.	16	21	Az önképző- kör elnöke.
10	Soó Gáspár világi, okl. r. tanár.	Földrajz VII. 2 órában. Történelem IV. VI. VIII. 9 óra.	11	11	Helyettes igazgató
11	Szabó István erd. egyhm. áldozár, r. tanár.			19	† 1890. jan. 16-án.
12	Szabó Nándor világi, okl. r. tanár.	Német nyelv III—VIII. 18 óra.	18	12	VI. oszt. fő- nöke. Az ifj. segélyző könyvtár őre.
13	Szigethy István világi, okl. r. tanár.	Mennyiségtan I. IV. V. VII. 13 órában. Természetan VIII. 4 órában.	17	15	A természet- tani szertár őre. VIII. oszt. főnöke.
14	Tamás Albert világi, okl. r. tanár.	Földrajz I—II. 8 órában. Természetrajz IV—VI. 8 óra.	16	7	A természet- rajz- és föld- rajzi szertár őre, testületi jegyző. Tornatanár.
b) Rendkívüli tantárgyakból.					
15	Kozák Márton városi karmester.	Tanította az éneket 2- és a zenét 3 órában az egész gym- nasiumban.	5		

IV.

A tanári testület irodalmi működése az 1889/90-ik tanévben.

1. **Kóródy Endre:** „Megnyitó beszéd az 1889/90-iki tanév kezdetén“ megjelent a „Közművelődés“-ben.

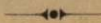
2. **Bándi Vazul:** Tanügyi czikkek „Szabó István“ iskoláuk ez évi értesítőjében.

3. **Embery Árpád:** Költemények, értekezések és hirlapi tudósítások a „Magyar Állam“, Szépirodalmi-Kert“, „Közművelődés“ és a „Csiki Lapok“-ban.

4. **Soó Gáspár:** 1. „Az erdélyi róm. kath. Status és gymnasiumai“ az „Egyetemes Közoktatásügyi Szemlé“-ben. 2. „Középiskoláink ügye“ a „Közművelődés“-ben.

5. **Szabó Nándor:** 1. Orosz közmondások. „Ellenzék“ 1889. 268. számában. 2. A nők Amerikában. Fordítás „Ellenzék“ 1889. decz. 24-iki számában. 3. Házi jelenet. Olasz beszély „Ellenzék“ 1890. 93. és 94. számaiban. 4. Lánczok és lánczolatok. Beszély, Oulot nyomán átdolgozva „Ellenzék“ 1890. 106. 107. 108. 109. és 110. számaiban. 5. Más közlemények és tárcza-czikkek (ez utóbbiak fordítások) az „Ellenzék“ 1889. 193. 205. 206. 243. 274. 284. számaiban.

6. **Tamás Albert:** „Udvarhelymegye földrajza“ (folytatás), iskolánk ez évi értesítőjében.

V.

Az előadott tananyag.

I. osztály.

Osztályfőnök: Daróczi János.

Hittan. Heti 2 óra. Az ember végcélja és rendeltetése; a hit; a parancsok; a keresztény igazságok; a szentségek és az imádság. Tankönyv: Középkátekizmus. Tizenhetedik kiadás. Eger, 1882. Albert F.

Magyar nyelv. Hetenként 6 óra. A) Prózái olvasmányok: 1. Ez nem a Csáky szalmája. 2. Nem úgy verik a magyart. 3. Hátra van még a fekete leves. 4. A tölgyfa. 5. Mária Terézia és az ifju Vukassovich. 6. A koldus gyermek. 7. A budapesti árvíz 1838. 8. Erdély termékei az állatok országából. 9. A szentgotthardi alagut. 10. Az arany gyapju. 11. A trójai háboru, a) Eris almája. 12. b) Az Ilias tartalma. 13. c) A Palladium és a trójai faló. 14. A húnok vándorlása nyugatra. 15. Etele és Leó pápa. 16. A hún birodalom felbomlása. Csaba. 17. Álmos.

B) Költői olvasmányok: 1. A méh és a galamb. 2. A bölcs. 3. A megfagyott gyermek. 4. Anyai kincs. 5. A zarándok. 6. Eldorado vagy a mesés ország. 7. Célhoz jutás. 8. A tintás üveg. 9. Az én hazám. 10. Adjon Isten. 11. Árpád a honalapító. 12. Az apostol. 13. Tatárjárás.

Ez utóbbiak közül öt olvasmány szavallásra is előkészítve. K. k. Tomor-Várad magy. olvasókönyve az I. osztály számára, és Ihász-Barbarics „Magyar Nyelvtana.“ A nyelvtanból: az alak- és mondat. Két hetenkint egy iskolai s ugyanannyi időköz alatt egy házi dolgozat, melynek tárgyai voltak az ismertett prózái olvasmányok tartalmának emlékezetből való leírása, a költői olvasmányoknak prózába való áttétele. Három önálló dolgozat feladvány után. Daróczi J.

Latin nyelv. Hetenkint 7 óra. Olvasmányok latinról magyarra: 1. Magyarország. 2. A helyes felelet. 3. A világ és alkotó részei.

4. A játék. 5. Az öreg ember és a halál. 6. Aquilea városának elpusztítása. 7. Androclus és az oroszlán (2 szakasz: 55—56.) 8. Nagy Sándor és Aristoteles. 9. 10. 11. Romulus és Remus 54. 55. 56. szakasz. 12. A róka és gólya. 13. Az olympiai játékok. Olvasmányok magyarról latinra: 1. Italia. 2. 3. Az özvegy és szolgálói (25—26. szakasz.) 4. A jós. 5. Romulus és Remus 57 szakasza.

Nyelvtan: főnév-, melléknév-, névmás-, számnévragozás és cselekvő-, szenvedő- és álszenvedő igeragozás. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat, melynek tárgyát a magyar-latin és latin-magyar olvasmányokból vett részletek képezték. K. k. Schulz-Dávid kisebb latin nyelvtana s olvasó és gyakorló könyve.

Daróczi J.

Földrajz. Heti 4 óra. A magyar szent korona országai. — Európa többi részei. Az említett országoknak hegy-, vízrajza, éghajlata, a nevezetesebb föld- és közetemeknek, növényeknek és állatoknak szemléltető leírása. A főbb topographiai adatok, néprajz és foglalkozás. K. k. Dr. Brózik-Paszlavszky „Európa földrajza“ I. r.

Tamás A.

Számtan. Heti 3 óra. Egység. Szám. Egész és törtszám. Megnevezett- és elvont szám, összehasonlítható számok. Tizes számrendszer. Római számjegyek. Számolási műveletek egész számokkal. Különnemű összehasonlítható számok. — A méter-mérték ismertetése. Törzsszám. Tényezőkből összetett szám. Viszonylagos törzsszám. A számok oszthatóságának törvényei. Legnagyobb közös osztó. Legkisebb közös többszörös. A közösleges törtszám. A törtek átalakítása. A közösleges és tizedes törteknek egymásra való átalakítása. Számolási műveletek közösleges törtekkel. Arányos osztás. Időszámolás. K. k. Lutter N. közösleges számtan. Szigethy I.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. Pont, vonal, lap és szög fogalma. A vonalak, szögek nemei és mérése. Az egyenes vonalulapalak elemeinek ismertetése után azok egybevágása, hasonlósága érintőleg, kerülete és területe. A kör kerülete és területe. Egyenes és görbe vonalak s ezekből összetett diszitmények rajzolása a tanár által a táblára előrajzolt minták után. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Rajzoló planimetria.“

Gáspár B.

Szépíráás. Heti 1 óra. Magyar kis és nagy betűk, magyar folyóírás, előíratos szépíráási füzetek és ütenyezés alapján. Gáspár B.

II. osztály.

Osztályfőnök: Jánosy Péter.

Hittan. Heti 2 óra. Az egyház szertartásai, tekintve a szent helyeket, az áldozatokat általában és különösen a szt.-misében; a különösen előforduló szokások és szertartások, áldások és szentelések; továbbá a szentségek és szentelvények szertartásai, az egyházi ünnepkör s végre a temetési szertartások. Tankönyv: A ker. kath. anyaszentegyház szertartásai és szokásai. 10-ik kiadás.

Bá ndi V.

Magyar nyelv. Heti 5 óra. A) Prózai olvasmányok: 1. A hólyag, szalmaszál és tüzes üszök. 2. A kis malacz és a farkasok. 3. A gonosz mostoha. 4. A békák és egerek harcza. 5. Az első nap az iskolában. 6. A havasok alján. 7. A darvak téli tanyája. 8. A seregély. 9. A struczvadászat. 10. Gyöngyhalászat Ceylon szigetén. 11. Nápoly. 12. Róma. 13. Budavára a XV. században. 14. Vajda-Hunyad vára. 15. Szabadság a görögöknél. 16. A görögök hazaszeretete. 17. Delphi. 18. A perzsa háboruk. 19. Róma történetéből. A királyok korszaka. 20. Dögvész a XIV. században s annak következményei. 21. A nándorfehérvári diadal. 22. Mátyás király jellemzése. 23. A mohácsi vésnap.

B) K ö l t e m é n y e k: 1. Népdal. 2. Székely bánja. 3. Csolnokon. 4. Hymnus. 5. Madárhangok. 6. Látogatás. 7. Az okos fiu. 8. Az oroszlán és dajkái. 9. Hamis tanu. 10. A sastoll. 11. Kont. 12. Hunyadi. 13. Szilágyi Erzsébet. 14. Hunyadi László. 15. Mátyás a szántó. 16. Mátyás király. 17. A legszebb ének. 18. Hunyadi halála. 19. A budai országgyűlés.

Tárgyaltatott a mondattan: szókötés-, mondatkötés- és helyesírásban; végül a körmondatok. Havonkint egy iskolai és egy házi írásbeli dolgozat. — K. k. Szvorényi József kisebb magyar nyelvtana. II. rész. Tomor-Várady-féle olvasókönyv. II. rész. Negyedik kiadás.

J á n o s y P.

Latin nyelv. Heti 7 óra. Olvasmányok: A) Latinból magyarba: 1. Róma városának alapítása (59—61.) 2. Romulus (64—66.) 3. Numa Pompilius (70—71.) 4. Tullus Hostilius (72—75, 77—79.) 5. Ancus Martius (83.) 6. Tarquinius Priscus (84—85.) B) Magyarból latinba: 1. Aeneasról (51—52.) 2. Romulus és Remus

(53—55.) 3. A sabin nők elrablása (58—62.) 4. Numa Pompilius (63—64.) 5. Romulus és Remus (56—57.)

Ezeknek kapcsán — a megelőző év tananyagának ismételése után — az álszenvedő igék ragozása, rendhagyó igék ragozása; hiányos és személytelen igék; előljárók; határozók; kötőszók és a szóképzéstan adatott elő. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat, fordítás magyarból latinba, a tanult alakok begyakorlása végett. Tankönyv: Schultz-Dávid latin nyelvtana és gyakorlókönyve.

J á n o s y P.

Földrajz. Heti 4 óra. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. Kézikönyv: Dr. Brózik-Paszlaszky Földrajza. II. r.

T a m á s A.

Számtan. Heti 4 óra. Számolási rövidítések. Az arány és aránylat elemei. Egyszerű hármasszabály. Százalékszámolás, alkalmazva az egyszerű kamat-, közvetítés-, biztosítás stb. számolásnál. A százalék számolásnál a feladatok az aránylatok és az egységre hozatal elve alapján lettek feloldva. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor „Közönséges számtana.”

G á s p á r B.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. A sík. Az egyenesek és síkok abszolút és relatív fekvése; lap- és testszögek. A prisma, cylinder, pyramis, kúp ismertetése, ezek egybevágása, felülete és köbtartalma. Testek rajzolása, testminták készítése. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Rajzoló stereometria.”

G á s p á r B.

Szépírás. Heti 1 óra. Magyar folyóírás, német kis és nagy betűk, német folyóírás előíratos szépírási füzetekbe. Gáspár B.

III. osztály.

Osztályfőnök: Kassai Lajos.

Hittan. Heti 2 óra. Az ó-szövetség története erkölcsi tanúságokkal. Palaestina földrajza. Kézikönyv: Roder Alajos Bibliai történetek.

B á n d i V.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Az alak- és mondatrendszeres ismételése. A hangsúlyos vers ismertetése. — K. k. Szvorényi Kisebb magyar nyelvtana. — Prózai olvasmányok: A Holttenger; A gizek pyramisok; A mohácsi csata; Eger ostroma; Pázmány Péter; Szóló szöllő, mosolygó alma, csengő baraczk (népmese); Aphorismák, Vitkovich-től; Gondolatok br. Eötvös Józseftől; Szeresd a hazát

Kölcseytől; A szigetvári védelem 1566. Salamontól; A tatárjárás Virág Benedek után. — Költői olvasmányok: Példaszók, Beniczky Pétertől; A bethlehemi pásztorfiú, Tárkányitól; Hymnus, Kölcsey Ferencztől; A magyarnak három szent szava, gr. Teleki Ferencztől; Mohácsi dal, Kisfaludy Károlytól; A sztraczenai sziklakapu, Tompa Mihálytól; A fogoly, Tompától; Hahóthy Farkas, Tompától. Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat. Olvasókönyv: Tomor-Váradi. III.

Kassai L.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Szóösszetétel és szóképzés. Az alany és állitmány, ezek egyezése s egymásra való vonatkozása; az esettan. A prosodia főbb szabályai, Phaedrus és T. Livius életrajza és munkái. Olvasmányok: Lupus et agnus; Canis per fluvium carnem ferens; Vacca et capella; Ovis et leo; Lupus et gruis; Cervus ad fontem; Vulpes et corvus; Canes famelici; Leo senex, aper, taurus et asinus; Canis fidelis; Rana rupta et bos; Vulpes et ciconia, Aquila; Feles et aper; Muli duo vectores; Musca et mula; Lupus ad canem. A római előkor és a királyság korából a 24-ik caputig, a római régiségek ismertetésével. Magyarból latinra: Hamilcar álma; Tomyris, a scythák királynéja; Demosthenes éles elméje; Cambyses és Dareus; Horatius Cocles; A lelkiismeret hatalma; Xenophon; A pyramisok; Nagy Sándor utjai; Menenius Agrippa; M. Attilius Regulus becsületessége; Menecrates hiúsága; Scipio és Hannibal találkozása; Uticai Cato; Az élet rövidségéről; Servius Sulpicius vigasztalja Cicerot; Socrates; Themistocles és Aristides; Pyrrhus és Fabricius. Olvasókönyv: Elischer József latin olvasókönyve a gymnasiumok III. és IV. osztálya számára. Hetenkint egy írásbeli dolgozat.

Kassai L.

Német nyelv. Heti 4 óra. A betűk ismertetése. Írás és olvasás. A szótagok. A beszéd részei. Az ige; a sein és haben segédigék ragozása. A névelő ejtegetése. A személyes névmás. A főnevek ejtegetése: erős és gyenge. — A melléknév ejtegetése és fokozása. — A névmások. — A werden ige ragozása. — Viszonyszók. Számnevek. — Az igék száma, személye, időalakjai, módjai. — Erős hajlitású igék. — Módbeli segédigék. — Átható ige hajlitása; szenvedő alak. — Személytelen és visszaható igék. — Összetett igék. — Határozó- és kötőszók. — Olvasmányok: I. Herakles und die Schlangen. II. Herakles und der Löwe. III. Die Thebaner. IV.

Das Orakel. V. Der Löwe von Nemea. VI. Die Hydra von Lerna. VII. Der wilde Eber. VIII. Der Hirsch von Kerynea und der Stall des Augeias. IX. Die Sumpfvögel von Stymphalos, der Stier von Kreta und die Pferde des Diomedes. X. Die Amazonen. Hesione. XI. Die Rinder des Königs Geryones. XII. Die Riesen. XIII. Die goldenen Aepfel der Hesperiden. XIV. Der Höllenhund Kerberos. XV. Herakles in Thessalien. XVI. Herakles u. Iphytos. XVII. Deianeira. XVIII. Herakles Ruhm u. Ende. — K. k. Hoffmann Mór Német Nyelvtana és Olvasókönyve. Első rész: szó- és alak-
tan. Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. Szabó N.

Történelem. Heti 3 óra. A magyarok története a jelenkorig. K. k. Horváth Mihálynak a középiskolák alsóbb osztályai számára írt tankönyve. Daróczy J.

Politikai földrajz. Heti 1 óra. Az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza. K. k. Csuday Jenő politikai földrajza.

Daróczy J.

Természettani földrajz. Heti 2 óra. K. k. Fizikai földrajz. Dr. Schmidt Ágoston. A fizika főbb törvényei, különösen a nehézségerő, hő, világosság, mágnesség és elektromosság. A föld mint világtest. A földgömb szárazsága, vizei és légköre. A föld belseje.

Bándi V.

Számítan. Heti 3 óra. Összetett aránylatok. Kamat, kamatkamat számolás. Határidő-számolás. Állampapírok, váltók leszámítolása. Arányos osztás. Elegyítési feladatok. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor „Közönséges számítana.” Gáspár B.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. A constructiv planimetriából: egyenes vonalú lapalakok egybevágása, hasonlósága, átalakítása, osztása és felmérése. Párhuzamosan a tananyaggal mértani rajz, a tanár által a táblára rajzolt minta után. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Constructiv planimetria.” Gáspár B.

IV. osztály.

Osztályfőnök: Albert Ferencz.

Hittan. Heti 2 óra. Az új-szövetségi sz. történetek. K. k. Roder Alajos „Bibliai történetek.” Bándi V.

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Az irány fajtái és kellékei. Az irány szemlélhetőségének és élénkségének tényezői. A hangsúlyos

és időmértékes verselés és a rímtan. K. k. Koltai V. Stilisztika I. r. Olvasmány: Arany Toldyja és a classicus és rímes versnemek megismertetésére alkalmas költemények. K. k. Tomor és Várad: Magyar Olvasókönyv. IV. kötet. Két hetenkint egy írásbeli házi dolgozat. Király L.

Német nyelv. Heti 3 óra. Az alaktan alapos ismételése. Szóképzés. Gyök, származék, összetétel. Mondattan: a pusztá mondat: a mondat bővítései: a) a jelző; b) a kiegészítő; birtokos esettel járó igék; melléknevek a birtokos esettel; igék és melléknevek után járó előljárók tárgyessel. A határozók. Az egyszerű és összevont mondatok szórendje. Mondatkötés; mondat szerkezet: alanyi-, állítmányi-, kiegészítő mondatok; jelzői mondatok, határozói mondatok. Az összetett mondat. Fordítás: magyarból németre és németből magyarra: „Der Argonautenzug“ I—V.; „Der hörnerne Siegfried“; „Siegfried's Empfang am Hofe zu Worms“; „Siegfried u. Chrimhilde.“ — Költemények: „Der Alpenjäger“; „Der Postillon“; „Wanderers Nachtlied“; „Der Sänger“ fordítása és emlézése. K. k. Hoffmann Mór német Nyelvtan és Olvasókönyv. I. és II. rész. Két hetenkint egy isk. írásbeli gyakorlat. Szabó N.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Az elméleti részt a mondattan befejezése képezte és pedig a következő tananyag feldolgozásával: Sajátságok a névszók különös használatában. Az idők használata és viszonyulása (consecutio temporum.) A módok alkalmazása különös tekintettel a kötszókkal kapcsolt visszamutató mondatokban és nem egyenes kérdésekben használt conjunctivusra. Az accusativus és nominativus cum infinitivo. Az „ut“ és „quod“ használata. Oratio obliqua és recta. Participium, gerundium és supinum használata, valamint a nyelvtan megelőző részeinek és prozodiának folytonos ismételése.

A gyakorlati részt illetőleg a következő olvasmányok tárgyalattak: a) Magyarról latinra: A hét bölcs versengése. Két hű barát. Egy hiu dicsekvő. M. Manlius. Az ember nemcsak magának születik. Marius Carthago romjain. Philemon halála. Julius Caesar és Sulla. Nagy Sándor halála. A gyermek Plato állhatatossága. M. Brutus. A hesperidák arany almái. Artamene és Xerxes.

b) Latinról magyarra: T. Livius élete és munkái ismertetése után: A köztársaság korából. (L. II. 1—21. cap.) A plebejusok

és patriciusok egyenetlenkedése (L. III. 1—31. cap.) Költői olvasmányok: Ovid Metamorphoseonjából: Phaeton (Met. II. 1—327.) Philemon és Bancis (Met. VIII. 618—720.) Hecuba (Met. XIII. 399—500.) A Fabiusok veszte (L. Fart. II. 195—238.)

Hetenkint egy írásbeli dolgozat.

K. k. Schulz-Dávid Latin nyelvtana és Olvasókönyve; Elischer József Latin olvasókönyve a gymn. III. és IV. oszt. számára.

Albert F.

Történelem. Heti 3 óra. Az ó-kor történelme a római császárság felállításáig. Vaszari Kolos tankönyve. I. rész. Soó G.

Természetrajz. Heti 3 óra. Ásványtan. Chemiai előismeretek. Az ásványok alaki, vegyi és természettani tulajdonságai. Az ásványok rendszeres leírása. Kőzet- és vegyszerkezettan. A földtani hatások tana. A föld képződésének vázlata és a földkérgét alkotó rétegek. K. k. Dr. Roth Samu „Ásvány-, kőzet- és földtan alapvonalai“, negyedik kiadás.

Tamás A.

Algebra. Heti 3 óra. Bevezetés a betűszámokban. Összeadás és kivonás számokkal. Sokszorozás egész számokkal, tekintettel a kéttagu mennyiségek négyzetének és köbének képzésére. Osztás egész számokkal, tekintettel a geometriai haladványokra. A számok oszthatósága. A legnagyobb közös mérték és legkisebb közös többszörös. A négy alapművelet törtszámokkal. Első fokú egy ismeretlenű határozott egyenletek megfejtése kiterjeszkedve az aránylatok tanára. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner A. Betűszámokban.

Szigethy I.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. Constructiv planimetria: A kör, kör és érintő, a kör és húr, kör és szögek, két kör fekvése. A legfontosabb görbe vonalak: ellipsis, hyperbola, parabola; a kör evolvens, cyclois és csigavonal. Párhuzamosan a tananyaggal mértani rajz. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Constructiv planimetria.“

Gáspár B.

V. osztály.

Osztályfőnök: Embery Árpád.

Hittan. Heti 2 óra. A vallás és kinyilatkoztatás szükséges; az ó-szövetségi kinyilatkoztatás; keresztény kinyilatkoztatás, Krisztus anyaszentegyháza. K. k. Vincze A. „A ker. kath. Vallásban“ I. rész.

Albert F.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. a) Az írásművek szerkezete általában. A feltalálás, gondolkodás. Az írásművek szerkezete. Az előadás általános formái. K. k. Névy Stiliztika II. r. b) Olvasmányok: Arany balladái. — Az elmélethez alkalmas leírások, elbeszélések, elmélkedések, értekezések és levelek. K. k. Névy Olvasmányok. Havonként egy írásbeli házi dolgozat. Király L.

Német nyelv. Heti 3 óra. Az alak- és mondattan alapos ismételése. Költői olvasmány: „Herder Cid“-jéből 1. 2. 3. 4. 5. 8. 9. 16. 24. 26. 31. 36. 37. 38. 39. 46. 48. 49. 53. 56. 64. 65. 68. és 70. románczokat. Prózai olvasmány: „Das Riesen-Spielzeug“; „Frau Berta oder die weisse Frau“; „Das gute Heilmittel“; „Tobias Witt“; „Das Mönchswesen“; „Der Islam“; „Die Assassinen“; „Grenzländer der Steppe“; „Auf dem Schlachtfelde“; „Der Dom zu Köln“ című olvasmányok fordítása, alak- és mondattani elemzése. — Szóképzés. — Synónymák egybeállítása. K. k. Hoffmann Mór „Német Tan- és Olvasókönyv“ III. kt. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Szabó N.

Latin nyelv. Hetenként 6 óra. A) Prózai olvasmány: T. Livius XXI-ik könyve egészen (1—63. c.) Livius életrajza, Carthago legrégebb története és a második pún háboru előzményei, a magistratus, a római vallás és a hadügyre vonatkozó tárgyi részletek. Hanno, P. Corn. Scipio és Hannibal beszéde könyv nélkül.

B) Költői olvasmányok: P. Ovidius Naso költeményeiből a következők: I. Keservei I. k. 1., 3. elegia; II. Pontusi leveleiből I. k. 3., 9. III. Naptárából a salii-féle papok eredete (III. k. 263—392. v.) IV. Az átváltozásokból a) Orpheus és Eurydice (X. k. 1—77); J. Caesar üstökössé lett átváltozása (XV. k. 745—870.) Mythologiai magyarázatok. — A latin metrika rövid ismételése. — Két hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat: az olvasottak és a mondattani szabályok gyakorlása végett. K. k. T. Livii Ab Urbe Condita Liber XXI. et XXII. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátták Bartal és Malmosi. — Veres Ignác P. Ovidius N. Válogatott költeményei.

Vagács és Schiebinger „Latin irány képző gyakorlatok.“

Kassai L.

Görög nyelv. Heti 5 óra. Tananyag: A betűk írása, kimondása, olvasás maiusculák és minusculákkal; a hangtanból a leg-

szükségesebb összevonások és hangváltozások. — Az ékezesi szabályok alapos ismertetése, az a) o) és vegyestörzsű declinatio, a simalás és szabályai, heterogeneák, heterocliták és metaplasták, névmások, számnevek, melléknevek fokragozása, (régi és új), ige-határozók képzése. A ω -végű igék rendes ragozása, a verba pura contracta és a verbum auxiliare gyakoribb alakjai, a μ -végű igék közül a $\sigma\alpha$, $\vartheta\epsilon$ és $\delta\omicron$ törzsűek. — Olvasmányok magyarról görögre az Olvasókönyvből az (1–10), görögről magyarrá: 30 erkölcsi mondás iambicus versekben; mesék: az anya orozslán, a favágó és a tölgy, az asszony s a tyúkja, a medve s a róka, a fürdő gyermek, kényelmes hazugság, nád és a tölgy, a hangyák és a tücsök, imádkozzál és dolgozzál, ki erősebb, a kos és a farkas, itt Rhodus, itt ugorjál. — Adomák és elmés mondások közül: a scholastikusról, nem vagyok hon, művészek önérzete. Antisthenes szójátéka, Zenó, hármat nem szabad az uralkodónak elfelejteni. Anacharsis, adomák a spartai nőkről. Apró elbeszélések közül: A három alvilági bíró, Tantalos, Anacharsis meglátogatja Solont, a Socrates elleni vád, a Sphinx és Odipos, Solon törvényei, Achilleus, mint gyermek.

Kezdetben hetenkint, később két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat és pedig magyarról görögre, részint az addig tanult anyag gyakorlására szolgáló egyes példák alapjáu, részint a következő mesék: Az asszony és a tyúk, a kigyó, a róka és álarcz, a majmok. — Görögről magyarrá: Az ióni kalács, Prometheus és Deucalion.

Ige- és névragozás folytonos gyakorlása.

Tankönyvek: Szamosi János dr. Görögnyelvtana és Olvasókönyve. Embery Á.

Történelem. Heti 3 óra. A római császárság és a közép-kor története. K. k. Vaszary K. Világtörténelem II. r. Daróczi J.

Mennyiségtan. Heti 4 óra. a) Algebra: Határozott elsőfoku egyenletek több ismeretlennel. Hatványozás. A kéttaguak hatványai, számtani haladvány. Gyökfejtés; másodfoku egyenletek egy ismeretlennel. b) Mértan. Egyenes vonalak fekvése a síkban. Az idomok összevágása, hasonlósága, területének mérése. Körtan. — K. k. mint a IV. oszt.-ban. Szigethy I.

Természetrész. Heti 2 óra. Növénytan. A növények külső tagoltsága (morphologia) élő példákön. A növénytan történelme. A növények általános bonczana és élettana. A növényrendszerek ismertetése. A virágtalan növények főbb csoportjainak, a virágos növények fontosabb családjainak ismertetése determinálás alapján. A növények földrajza, különös tekintettel hazánk növényzeti viszonyaira. K. k. Kriesch-Simkovic: A növénytan iskolakönyve, hatodik kiadás. Tamás A.

VI. osztály.

Osztályfőnök: Szabó Nándor.

Hittan. Heti 2 óra. Isten (tekintve önmagában): Isten kiható munkássága; teremtés, megváltás és megszentelés; a malaszt; a malaszt eszközei; az imádság, a malasztal való közremunkálás és a szentségek. A bevezetés műve: halál és a különös ítélet, a menyország, a tisztítóhely, a pokol; a világ vége; az általános feltámadás és az általános ítélet. K. k. Vincze Ambró Ker. kath. Vallásban. Hittan II. rész. Albert F.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. a) Költészet: A dráma és fajtái. b) Szónoklattan: A szónoki beszéd tárgya, tartalma; tárgyi és tekintélyi érvek; indulatgerjesztés és rábirás; a szónoki beszéd szerkezete és előadása. K. k. Névy L. Költészet- és szónoklattan. c) Olvasmányok: Shakespeare Coriolanus című tragoediája. Szónoki beszédek: Kölcseytől és Eötvöstől. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat. Király L.

Német nyelv. Heti 3 óra. Költői olvasmány: német balladák és románczok: 1. „Der Sänger“; 2. „Der Schatzgräber“; 3. „Die Bürgschaft“; 4. „Der Graf v. Habsburg“; 5. „Arion“; 6. „Der Zauberlehrling“; 7. „Johanna Sebus“; 8. „Erlkönig“; 9. „Die wandelnde Glocke“; 10. „Der Todtentanz“; 11. „Der King der Polykrates“; 12. „Mignon“; 13. „Loreley“; 14. „Kind der Sorge“ című költemények fordítása, tárgyi és szerkezeti elemzése és emlézése. Továbbá: 15. „Das Lied v. braven Mann“; 16. „Der wilde Jäger“; 17. „Der Taucher“ című balladák fordítása és taglalása. Bürger életrajza. A ballada és románcz elmélete. — Prózai olvasmány: „Die Burgruine“; „Reise auf dem Gott-hard“; „Goethe an Schiller“; „Schiller an Reinwald“; „Die Erfindung des Papiers“ című olvasmányok fordítása, alak- és mon-

dattani elemzése. Etymologikus szócsoportositás; synonymák egybeállításai. K. k. mint az V. osztályban. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Szabó N.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Próza olvasmányul felvétellett Sallustius Jugurthaja, Ciceronak Roscius mellett tartott beszéde. Költői olvasmányok Vergilius Aeniséből az epos bevezetése után a II. könyv, a IV. és V-ik tartalmilag ismertette, a VI-ik könyv egészen. Ismételtetett a prozódia és a mondattanból a főbb syntactikai formák után az idő és módtan. Bevezetésül a felvett írók életrajza és műveiknek méltatása, az epos, fogalma, követelményei és fejlődése szolgált. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat a mondattani szabályok alkalmazására.

Tankönyvek: Vergilius Aeneide I—VI. könyv Veress Ignácztól; Sallustius Cr. Catilinaja és Jugurthaja Kempf Józseftől. M. Ciceronis Orationes selectae (Oratio pro sex. Roscio Amerino) szövegkiadás, a többi jegyzetes. Vagács-Schiebinger Irálygyakorlatok. Kassai L.

Görög nyelv. Heti 5 óra. Olvasmányok I. Olvasókönyvből: Cleobis és Bitó, Az athenaiek nyilvános temetése, az erős Milo, Codros halála, Leonidas, Argonauták, Perteus és Herakles. — II. Xenophonból 1. Kyropaideiából: Kyros származása; az ifjuság neveltetése a perzsáknál. Kyros, mint a perzsák hadvezére, a tábor, a csata, Babylon bevétele és Kyros halála. 2. Anabasisból: „Vonulás a király ellen, a kunaxai ütközet, Kyros jelleme, Xenophon a hadsereg élére lép, vonulás a karduchok országán, vonulás Armeniába és megérkezés Trapezuntba“ című fejezetek részben fordítva. — III. Elméletek: A fordított részek mythológiája, a görög próza, Xenophon élete, művei s ezek tartalma, a görögök hadügye. IV. Nyelvtan és mondattanból: A múlt évi tananyag ismétlése után a μ -végű igék folytatása és a verba anomalia. A névelő, participium, ablativus absolutus és infinitivus.

Két hetenkint egy isk. írásbeli dolgozat magyarról görögre, melyek tárgyát a következő Aisopus-féle mesék tevék: A medve és róka, Az őz és a bak, A csillagász, A kigyó és öreg, Zeus, A teve, Hermes, Appius Claudius és Argonautákból kivonatok.

Tankönyvek: Szamosi János dr. Görögnyelvtana és Olvasókönyve I. és II. rész. Schenkl-Horváth-Elischer: Xenophon. Chres-

thomathiája Cyropaediából, Anabasisból és Socrates Nevezeteseiből. Embery Á.

Történelem. Heti 3 óra. Európa államainak története az uj és legujabb korban, tekintettel a műveltségi viszonyokra. Amerika története Columbus óta. Tankönyv: Vaszary Kolozs Világtörténet III. r. Soó G.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. a) Algebra. A hatványozás általánosítása, a zérus, tagadó és tört kitevőjü mennyiségek. Képzetes mennyiségek. Számrendszerek. Brigg-féle logaritmusok, logaritmusok kiszámítása. Műveletek logaritmusokkal. b) Mértan. Síkháromszögtan, a hegyesszög függvényei, kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szögfüggvények általánosítása. Szögek összegei és különbségeinek függvényei. A síkháromszögtan alkalmazása ferdeszögű háromszögeknél; algebrai kifejezések mértani ábrázolása. K. k. mint az V. osztályban. Bándi V.

Természetrajz. Heti 3 óra. Állattan. Az állatélet működései általában, és egymással való összefüggésökben. Az állatok szervei és szervrendszerei. Rendszertan. Az állatkörök jellemzése. Az egyes rendek, családok, nemek és fajok közül különösen azok tárgyalattak, melyek hasznosság és kártékonyság, vagy a természet háztartásában, avagy a systematikában fontosabb szerepet játszanak. Az állatok földrajzi elterjedése azon tényezők fölemlítésével, melyektől valamely vidék faunája függ. K. k. Dr. Roth Samu: „Az állattan alapvonalai“, 2-ik kiadás. Tamás A.

VII. osztály.

Osztályfőnök: Bándi Vazul.

Hittan. Heti 2 óra. A katolikus Erkölcstan. Tankönyv: Vincze Ambró: Ker. kath. Erkölcstan. Albert F.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Költészet: Vers és próza; hangsúlyos és időmértékes verstan, rímtan. A költői irány és fajai. Kisebb és nagyobb epikai művek. Leíró költemények és okt. elbeszélések. Az alanyi költészet. K. k. Névy L. Költészet. Olvasmányok: Az átvett tananyag különböző fajaira vonatkozottan választattak meg. Havonként egy írásbeli házi dolgozat.

Király L.

Német nyelv. Heti 3 óra. Tananyag: Epikai költészet, a monda, mese, mythos, legenda; a hős, romantikus, vallásos, polgári és állateposz. Regény: kor és történeti regény; novella. Az elmélet kapcsán olvastatott: „Hermann u. Dorothea“ egészen; a Nibelungenlied XVI. kalandja, „Siegfried's Drachenkampf“; „Krimhilde“; „Gudrun“; a Zrinyias I. éneke németül. Az eposz elméletét német nyelven tanulták. — K. k. Heinrich G. „Deutsches Lehr. u. Lesebuch“ II. r. Weber R. „Hermann u. Dorothea.“ Havonkint egy írásbeli dolgozat. Szabó N.

Latin nyelv. Heti 5 óra. Fordító részek: I. Cicerónak I. és XIV. philippikája. II. Cicero válogatott leveleiből: a) ad familiares V. 7.; XIV. 2.; V. 12. b) ad Atticum: I. 19.; II. 22.; V. 12., 15., 16. III. T. Maccius Plantus „Captivi“-jéből a prolog, argumentum s az első felvonás teljesen, a második felvonásból az első jelenet (a két fogoly dialogja.)

Elméletek, Ciceróhoz: Ciceró élete, művei s irodalmi méltatása. A szónoklás mesterségének kifejlése Rómában s vázlatos története a görög retorika rövid érintésével. A szónoki beszéd részei tekintettel a philippikák tartalmára. Antonius biographiája. A servitus intézménye, manumissiók, capitis deminutio. Senatus, magistratus minores és maiores, comitiák. A római hadügy.

Plautushoz: Plautus élete s művei; a dráma története, fejlődése, fajai és eredete (Fescennini versus, satura, mimus és Atellana.) A római színház szervezete, ruhák, characterek s az előadások rendezési módja, szivészek, játékok. Plautus metrikája.

Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat, magyarról latinra és pedig: Zrinyi Miklos vitézsége, Zrinyi Miklós halála, Hunyadi János élete s halála, Mátyás királyvá választása, Mária Theresia a pozsonyi országgyűlésen, Szt. István halála, jelleme, Szt. Imre neveltetése és kora halála, Szt. István koronázása, Szt. László királyvá választása, Cicero I. Philippikája bevezetése.

Tankönyvek: M. T. Ciceronis orationes Philippicae. Magyarázta Szabó Szilveszter. M. T. Cicero válogatott levelei. Magyarázta Jánosi Boldizsár. T. M. Plauti Captivi. Magy. és bevezetéssel ellátta Gerevics Gusztáv. Embery Á.

Görög nyelv. Heti 4 óra. Homeros Iliasából az I. ének teljesen úgy alakí, mint tárgyi tekintetben, a II. egészen a hajók

lajstromáig, a III. énekből válogatott részek rögtönzött fordítása. Elmélet: Az epikai költészet általános jelleme és kifejlődése; Homeros élete és munkái; az Ilias regéje és tartalma énekek szerint; Homeros theológiája; a homerosi állam, különös tekintettel a királyra, családi életre, nevelésre, tanításra. A homerosi kérdés; a homerosi költemények sorsa, hatása a többi világirodalmakra; homerosi hősök jellemzése, játékok ismertetése.

Herodotos előtti történetírás és ennek képviselői; Herodotos élete és munkájának tartalma könyvek szerint, irodalmi becse és jelleme. — Olvastatott és fordított a VIII. szemelvény A m a r a t h o n i ü t k ö z e t (1—20.) — Syntaxisból: az igetan, hypotheticus mondatok, oratio obliqua, infinitivus, participium és adjectiva verbalia.

Első évharmadban havonként egy, a következőkben pedig két hetenként egy iskolai írásbeli feladat, melynek anyagát mindig a fordított résznek kivonata képezte. — K. k. Veress Ignác Homeros Iliása. I—III. ének. Dávid István. Szemelvények Herodotos művéből.

J á n o s y P.

Földrajz. Heti 2 óra. Az alkotmányos szabadság megállapítására irányzott törekvések és diadaluk. A nemzetiségi eszme. A gazdasági élet átalakulása a természettudományok és társadalmi tanulmányok alapján. Európa államainak részletes politikai földrajza. Európai hatalmak és gyarmatosítások a többi világrészekben és Amerika szabad államai. Tankönyv Varga Ottó: Politikai földrajz.

S o ó G.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. a) Algebra. A másodfoku egyenletek teljes elmélete; számtani és mértani haladványok; kamatoskamattárjadék és törlesztési számítások. b) Mértan. A stereometria alapfogalma és tételei, a szögletes és gömbölyű testek felület és köbtartalma kiszámítása. Gömbháromszögtan és alkalmazása. K. k. mint az V. osztályban.

S z i g e t h y I.

Természettan. Heti 4 óra. A természet s a természettudomány, bevezető alapfogalmak. A testek általános tulajdonai. A mozgás és erőtan általános törvényei. A szilárd, csepfolyós és légnemű testek mechanikája. A hangtan és fénytán. K. k. Dr. Abt Antal kísérleti természettana.

B á n d i V.

Lélektan. Heti 2 óra. Bevezetés a philosophiai tanulmányokba; előismeretek. Életkorok, véralkat, alvás, álmódás, mesmerismus. Képzetek jellemző sajátosságai, keletkezésök feltételei, kölcsönhatásuk.*) A képzetek reproductiója. Kötképek, phantasia. Fogalom, eszme és ideál. Tudat fogalma, ennek kettőssége. Az érzetek és érzelmek. Vallás-erkölcsi, subjectiv, értelmi, sympathicus, családi és aesthetikai érzelmek. Indulatok és nyilvánulásai, szenvedély. A vágyak psychological processusának momentumai. Mulékony érzéki és értelmi vágy, ösztön, akarat. A psychikai szabadság. A lélektani jellem. A jellem kettőssége. Az idealis ember. A lélek abnormis állapotai. A melancholia, (torpor animi,) hülyeség, őrülés és fokozatai. Tankönyv: Jólly Lélektana. Embery Á.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: Szigethy István.

Hittan. Heti 2 óra. A ker. kath. egyház történelme a Szent-Lélek eljövételétől a vatikáni zsinatig. T. k. Vincze Ambró: Ker. kath. Egyháztörténelem. Albert F.

Magyar irodalom. Heti 3 óra. a) Az ó-, közép-, uj- és legujabb kor irodalmának története. K. k. Beöthy Zsolt. b) Olvasmányok: Eme korok nevezetesebb íróinak műveiből vétettek. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat. Király L.

Német nyelv. Heti 2 óra. Költői olvasmány: Schiller: „Wilhelm Tell“ című drámája egészen, tartalmi és tárgyi magyarázatokkal. K. k. Jeles I. I. T. XXI. — Prózai olvasmány Lessing „Laokoon“-jából: Unterschied der redenden und bildenden Künste; besonders der Poesie und Malerei (XVI—XVIII. és XX. fej. fordítása, tárgyi magyarázatokkal, aesthetikai fejtegetésekkel. Lessing életrajza. K. k. Lessing „Laokoon“-jának Reclam-féle kiadása. Havonkint egy írásbeli gyakorlat. Szabó N.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Horáciusnak a világ irodalom, különösen pedig a magyar irodalomra történt nevezetes befolyása, méltatása után. a) Sat. I. 1., 6. II. 2., 6. b) Epist. I. 2., 6. II. 3. c) Epod. 2., 7. d) Carm. I. 1., 2., 4., 11., 35. II. 10., 14., 20., 23. III. 1., 2., 4., 30. IV. 3., 6., 7. e) Tacitus Annaleséből: I. 1—23. II. 5., 14., 32., 47. III. 1—6. 24., 52., 53. IV. 7—9., 52—54.

*) Illusio és hallucinatio.

V. 1—4., 9. VI. 21., 22. 50., 51. fejezetek. A közbeeső fejezetek tartalmi elbeszélése. — Szóbeli stilus gyakorlatok és extemporalék. Két hetenkint írásbeli magyar-latin gyakorlat, melynek tárgyát a Vagács-Schiebinger-féle Irályképző gyakorlatokból, esetről esetre választott olvasmány képezte. Figyelem fordított az alak- és mondattani ismeretek felújítására. K k. O. Hor. Flacci carmina selecta. Grysar. P. Corn. Taciti Annalium ab excessu Divi Augusti libri VI. Petrovics.

Jánosy P.

Görög nyelv. Heti 4 óra. Tananyag: Sophocles Antigonéjából 800 sor (Haemon, Antigone jegyese fölléptéig) kiváló tekintettel a karok méltatására és metrikai elemzésére. A tragoedia megértéséhez, elméletileg a következő részek: A dráma általában, a karról, a kar története, a görög színház, tragicus triász, Sophocles élete és munkái tartalmilag, Antigone tartalma s a thebai mondakör, Antigone tragicuma és jelleme, az egyes szereplők aestheticai méltatása. Aischylos és Enripides drámai tartalmilag.

Homeros Odysseiája I. énekéből a következő szemelvényes részletek: az invocatio és expositio (1—28.) az istenek elhatározásak Odysseus megmentését (40—95), Athenet (Mentes) Telemachos szívesen fogadja (113—143) Telemachos hálája s Athene eltünése (306—324) Phemios dalnok (325—344.) III. énekéből: A hajó megérkezése Pylosba (1—20), Nestor elbeszéli a görög hősök sorsát Trója alatt (102—200), Nestor elbeszéli Agamennon meggyilkoltatását (253—284.)

Elméletileg: Homeros, a homeri kérdés, az elkülönítők ismétlése után az Odysseia tartalma énekek szerint s Odysseus alvilági útja.

Platon Kritonjából: 2 fejezet, melynek tárgyalását megelőzte a természetbölcselek, sophisták Socrates és Pláton philosophiai elveinek vázlatos ismertetése.

Két hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat, és pedig görög-ről magyarra: a kar és Antigone közti dialog (Antig. 920—940); Odys. II. énekéből az ithakaiak gyűlése (1—16), Telemachos visszautasítja Antinoos kívánságát (130—145), Telemachos elindul (382—400.)

Magyarról görögre Aisópos meséiből: Zeus, számár s a békák, a tücsök és a hangyák, számár s az oroszlán, a holló és

Hermes, a holló és róka, a malacz és a róka, a róka és farkas, a róka és kutya.

Tankönyvek: Sophocles Antigonéja szövegkiadás, Homeros Odysseiája Veress Ignácztól és Platon Apológiája és Critója Horváth-Elischertől. Embery Á.

Történelem. Heti 3 óra. A magyarok oknyomozó története 1848-ig. Tankönyv Horváth Mihály: A magyarok története. Soó G.

Mennyiségtan. Heti 2 óra. a) Algebra. Határozatlan elsőfoku egyenletek. Combinatiók és binomiális együtthatók. Permutatiók és variátiók. b) Mértan. Az elemző mértan elemei. Első- és másodrendű vonalak. A matematika főbb tanainak ismétlése. K. k. mint a VII. osztályban. Bándi V.

Természettan. Heti 4 óra. Hőtan. Az anyag szerkezetére vonatkozó főbb kémiai tételek. Villamosság és delezesség. A kosmografia elemei. K. k. Dr. Abt A. Természettan. Szigethy I.

Logika. Heti 2 óra. A logika fogalma, célja. A gondolkozás alapelemei (fogalom, ítélet, következtetés.) Inductio és deductio, felosztás, értelmezés. Módszertan és a módszer. A matematikai, bölcséleti és történeti tudományok módszere. A történelmi kritika (hagyomány, tanú műemlékek, acta publica.) A demonstratio. Principium axioma. Argumentum ad veritatem és ex concessis, apodicticus érvek. Ismerettan. Ismeret fogalma, alakjai; tudás, hit s a vélemény. Az ismeret forrásai (tapasztalás, ész és tekintély.) Locke, Hume, Condillac, Helvetius s a materialisták. Renè Des Cartes Dyperron, Leibnitz és Fichte idealismusa. A mysticismus és traditionalismus (Malebranche és Geulinx) rövid ismertetése. A logikai tévedés okai (mutatio elenchi, petitio principii, circulus vitiosus, saltus in probando.) Bacon idolái. Reductio ad absurdum s a dolgok criteriumai. Tankönyv: Pauer Imre Gondolkodástana. Embery Á.

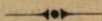
Tornászat.

A tornagyakorlatok oly időbeosztással tartattak, hogy minden osztály hetenkint (kivéve a téli időszakot) két órai tornázásban részesült. A tornázás alól orvosi bizonyítvány alapján felmentetett a IV. oszt. 1, a VI. oszt. 1, a VIII. oszt. 2. Fősúly a szabad-

gyakorlatokra fektettetett, szergyakorlat is tartatott szabadban levő tornaszereinken. A tanítási rendszer az általános erő és ügyesség fokozására irányult.

Az egész ifjuság 3 csoportra volt felosztva, u. m. I. csoport I. osztály; II. csoport II., III., IV. osztály; III. csoport V—VIII. osztály.

Tananyagul vétetett az első csoportnál: Állások. Tag-, járó-, birkozó- és társas szabad gyakorlatok. Rendgyakorlatokból a sorgyakorlatok egyszerűbb nemei. Könnyebb gyakorlatok a tornaszereken. — A második csoportnál: Állások. Tag-, járó-, birkozó- és társas szabadgyakorlatok botokkal is. Összetett szabadgyakorlatok ugyanazon oldali mozgásokkal. — Rendgyakorlatok: rendekbe fejlődés, sorba- és rendekre szakadozás. Könnyebb gyakorlatok a tornaszereken, különösen a nyujtón és korlátan. — A harmadik csoportnál: Tagszabadgyakorlatok ellenoldalu mozdulatokkal, birkozó- és társas gyakorlatok. Rendgyakorlatok. Katonai sor-, rend- és szakaszgyakorlatok. — Több erőt és ügyességet igénylő gyakorlatok a tornaszereken. — A tornatanítást mindhárom csoportnál Tamás Albert, főgymn. okl. torna-tanár vezette heti 6 órán.

VI.

Rendkívüli tantárgyak.

Ének és zene.

A gymnasiumi ifjuság ének- és egy része zene oktatásban részesült.

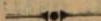
A kezdő énekesek a hangjegyek ismeretére, a hangjegyek és szünetek beosztása és értékére, hanglépcsők és hangközök (intervallum) éneklésére oktattattak.

A gyakorlottabbak szám szerint 96-on ifjusági dalárdává alakultak s a lefolyt iskolai év alatt egy egyházi-, 6 világi- és egy gyászdalt tanultak.

A tanári-kar kezdeményezése folytán 1869-ben alakult ifjusági zene-egyesületnek volt 9 rendes és 8 kezdő tagja s ezen isk. év folyama alatt a rendes tagok 8 világi zenedarabot, a kezdők a zeneismeret elemeit tanulták.

A zene-egyesület alapja a megelőző évi 2573 frtról 2756 frt tőkére emelkedett tkts. Kovács Antal, nyug. tanár ur, egyesületi pénztárnok pontos kezelése által, jöllehet kamatja a zene-tanító fizetését is fedezte.

Iskolai ünnepélyeken az ifjusági zene- és dalegyesület közreműködött az ünnepély emelésére.

VII.

Írásbeli magyar dolgozatok az 1889/90. tanévben.

V. osztály.

1. Hogyan szeretjük hazánkat igazán? Szeresd a hazát! (Kölcsy után szabadon.) 2. A bűn büntetése a lelkiismeret nyugtalanságában szokott első sorban nyilvánulni. 3. Az ősz mire int bennünket? 4. Rákóczy né jellemzése. (Arany J. után.) 5. Miért

van oly sok város a folyamok partjára építve. 6. „Ki mint vet
ugy arat.“ 7. Budvár romjain. (Leiró elmékedés.) 8. Szabad dol-
gozat. 9. Parabola. 10. Minő befolyást gyakorol a növényvilág
kedélyünk emelésére.

VI. osztály.

1. Boldogulásunk feltétele a munkaszeretben van letéve.
2. Mi a drámában a drámai? 3. Szabad dolgozat. 4. Moliére
„Tudós nők“ címü művének méltatása. 5. A szónoklat nemesítő
hatása az emberiségre. 6. Boldog új évet! (Chria.) 7. Hunyady
János emlékezete. 8. Munka és erkölcs biztosítja a nemzet jövőjét:
tehát előre! 9. Emlékbeszéd szabadon választott személy fölött.
10. Búcsu a tünő évtől.

VII. osztály.

1. Hogy erkölcsben és tudományban gyarapodjunk, tanuljuk
ismerni magunkat. 2. Zrinyi Miklós költői méltatása a „Szigeti
veszedelem“ „Török gyermek“ címü része után. 3. A temetőben.
(Elmékedés a mulandóság felett.) 4. Milyen feltételek teljesítésé-
ben véljük feltalálhatni a haza boldogságát? 5. A komikum és
humor aesthetikai értelmezése és jogosultsága a szépművekben.
6. Szabad dolgozat. 7. Deák Ferencz 1861-iki feliratának áttekin-
tése. 8. A természet tanulmányozása Isten ismeretére vezet. 9. Mi
a feladatunk ma, hogy fajunk jövője biztosítva legyen.

VIII. osztály.

1. A férfikor hasznosságát és az öregség nyugalmát a fiatal-
kor okszerű felhasználása biztosítja. 2. Apáczai Cseri János. 3.
Bessenyei György s körének iránya és hatása a magyar iroda-
lomra. 4. Kölcsey és a „Hymnusz.“ 5. Szabad dolgozat a törté-
nelem köréből. 6. Munkakedv és kitartás; s a siker biztos. 7.
Madách és az „Ember tragoediája.“ (Jellemzés és méltatás.) 8. A
munka miénk, az áldás Istené. 9. Érettségiiek: 1. Az eposz-
költészet fejlődése Székely Sándortól, Garay Jánosig. 2. Az Árpád-
házból származott királyok uralkodásának befolyása hazánkra. 3.
A mennyiségtudományok haszna anyagi és szellemi életünkre.

VIII.

Tudósítás a lefolyt 1889/90. iskolai évről.

A tanév kezdete.

A tanuló ifjuság beiratása, valamint a javító és felvételi vizsgálatok augusztus 31, szeptember 1., 2. és 3. napjain tartattak meg. Szeptember 4-én az ünnepélyes „Veni Sancte“ megtartása után, a fegyelmi szabályok a főgymnasium I. oszt. tantermében felolvastattak, ezután a tanítás megkezdett és a szokásos szün-időt leszámítva, rendszeren folyt egész június hó 14-éig.

Vallásügy.

Az ifjuság — vallásos és erkölcsös nevelése céljából, — az igazgató és tanárok vezetése alatt a téli időszakban vásár- és ünnepnapokon; az év többi szakaiban pedig mindennap megjelent a szent-miséen; vásár- és ünnepnapokon sz. beszédet is hallgatván. Az előadások mindenkor imával kezdettek és végeztek.

A tanév alatt 3-szor gyóntak és áldoztak. A husvéti szent gyónást és áldozást három napig tartó sz. gyakorlatok előzték meg. Az egyház által rendelt, minden nyilvános körmeneten az ifjuság is megjelent.

A 8-ik osztály hittani vizsgálata Nsgos Jung-Cseke Lajos, püspöki biztos elnöklete alatt május 17-én tartatott meg; többi osztályokéi pedig június 16-án.

Fegyelmi ügy.

A lefolyt iskolai évben a tanuló ifjuság erkölcsi viselet tekintetében a szabályrendeletek igényeinek általában megfelelt. — S habár egyesekre nézve a komolyabb megintés szükségesnek mutatkozott, mindamellett az összes ifjuság magatartása a várakozásnak teljesen megfelelő volt. Az iskolai fegyelmi szabályok áthágása miatt azonban egy tanuló „consilium abeundi“-val eltávolított.

Egészségügy.

Az ifjuság egészségügyi viszonya elég kedvező volt. A tanév kezdetén volt 39 szembeteg, azonban ezeknek száma az év végéig 7-re apadt. Influenza eset 42 esetben fordult elő; az ifjaknál a felgyógyulás után utóbaj nem maradt. Ugy a szembetegeket, mint az influenzásokat Dr. Szabady Ferencz megyei főorvos ur gyógykezelte; fáradságáért fogadja az ifjuság hálás köszönetét.

Főigazgatói látogatás.

Ifjuságunk tanulmányi és fegyelmi állapotának megfigyelése céljából Nsgos. Elischer József kir. tanácsos és tankerületi főigazgató ur márczius 20., 21. és 22. napjain tartotta hivatalos látogatását. Ezen idő lefolyta alatt megjelent minden osztály előadásain, megtekintette a szertárakat, könyvtárakat s az iskolai épületeket is birálat alá vevén, a tanári testülettel értekezletet tartott.

A tanév folytán intézetünket meglátogatták még: Nsgos Dr. Török Albert alispán, világi gondnok ur két ízben decz. 12. és jan. 4-én, továbbá Nsgos Dr. Budenz József budapesti egyetemi tanár ur jun. 9-én; Jung-Cseke Lajos apát-főesperes püspöki biztos ur pedig gyakran fordult meg intézetünkben s többször a tanári testület gyűléseiben is részt vett. Fogadják szives köszönetünket a látogatásért.

A tanév vége.

A tanév június hó 29-én hálaadó istentisztelettel fejeztetett be, ének, szavalat és az iskolai zenekar darabjainak előadásával. Erre a jutalmak és iskolai bizonyítványok kiosztattak s az ifjuság visszatért a szülői házhoz.

Személyzeti ügyek.

Lukács Sándor r. tanár kérelme folytán a brassói főgymnasiumhoz helyeztetvén át, helyére Gáspár Balázs h. tanár jött intézetünkhöz Brassóból; Szabó István elhalálózása után h. hit-tanárnak Albert Ferencz baróthi segédlelkész neveztetett ki; Kassai Lajos h. tanár rendes tanárrá lett.

Kóródy Endre főgymn. igazgató, ki Szabó István halála után régenssé is kineveztetett, betegeskedése miatt öt és fél havi szabadságot kapván, h. igazgatónak Soó Gáspár, h. régensnek Bándi Vazul nevezettek ki.

Embery Árpád h. tanár a kolozsvári tanár-vizsgáló bizottság előtt vizsgáját befejezván, tanári oklevelet nyert.

A főgymnasium új helyiségének építésügye.

A tavasz kezdetén az árlejtés megtartatván, a munka április hóban kezdetét vette s most serényen foly; szerződés szerint az ősszel fedél alá kerül, használatra pedig 1891. augusztusban adatik át.

A Sz. Imre fineveldében (Convictus) a lefolyt tanévben ellátásban részesült 54 tanuló; és pedig 36 nyilvános alapítványt élvezett; 5 magán alapítványt; 4 tanuló asztalinasi czimen ingyen ellátásban részesült, 9 tanuló fizetés (105 frt) mellett. A nyilván. alapítványosokért az ösztöndíj-alap fejenként 85 frtot fizetett. Fineveldei alapítványok voltak: közalapítvány 13, Lipót-féle 8, Apor-féle 3, M. Terézia-féle 2, Mártonfi-féle 2, Miklósi-féle 2, Patavin-, Keserü-, Szücs-, Biró-, Páll- és Anonym-féle 1—1.

A fineveldei tanulók naponkint reggel egy adag buzakenyeret, délben levest, marhahúst mártással, vastagételt sülttel, este vastag ételt sülttel kaptak; ebéd és vacsorához fél-fél font buzakenyeret. Fűtés, világítás ingyen. Előljárók voltak: Szabó István fineveldei igazgató, f. évi január 16-án történt elhalálózása után, Bándi Vazul fineveldei aligazgató. Élelmező Simó János városi polgár, ki 84 frt 99 krért vállalta el egy-egy tanuló élelmezését.

IX.

Nevezetesebb rendeletek és leiratok.

1. Püspök ur ő Nagyméltóságának utasítása arról, hogy csakis az ezután kinevezendő igazgatók és rendes tanároktól kívánandó meg a szolgálati és fegyelmi szabályokban előirt eskü, június 16. 1909—1889.

2. Püspök ur ő Nagyméltósága a tank. kir. főigazgató véleménye meghallgatásával, a sz.-udvarhelyi róm. kath. főgymnasium állandó tanmenetére vonatkozó főtanhatósági észrevételeket a benyújtott tanmenettel együtt kiegészítés és átdolgozás végett leköldeni kegyeskedik jul. 27. 2493—1889. sz. a.

3. Püspök ur ő Nagyméltósága a középiskolai tanulók magán-irodalmi és lapokba való közremunkálására vonatkozó tiltó miniszteri rendeletet közölni kegyeskedik aug. 14. 2712—1889. sz. a.

4. Lukács Sándor rendes tanár a brassói főgymnasiumba helyzetetik át, püspök ur ő Nagyméltósága által aug. 26. 2775—1889.

5. A brassói r. kath. főgymn. igazgatósága Gáspár Balázs tanár áthelyezéséről szóló leiratot megküldi.

6. Püspök ur ő Nagyméltósága a tanári testületnek mult tanévi buzgó működéséért elismerését nyilvánítja aug. 30. 2796—1889. sz. a.

7. Kassai Lajos rendes tanárrá neveztetik ki püspök ur ő Nagyméltósága által szept. 4. 2894—1889. sz. a.

8. Püspök ur ő Nagyméltósága közli a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő Nagyméltósága által az igazgatói teendők kevesbitésére kiadott szabályzatot nov. 27. 3980—1889. sz. a.

9. Püspök ur ő Nagyméltósága az egy tárgyból „elégtelen“ s az erkölcsi magaviseletből „rosz“ érdemjegyet kapott tanulók, javító vizsgálatának megtartásához utasítást küld február 3. 397—1890. sz. a.

10. Püspök ur ő Nagyméltósága a gymnasiumi igazgatók időszaki felterjesztéseire nézve készített új módosított szabályzatot megküldi febr. 27. 343—1890. sz. a.

11. Püspök ur ő Nagyméltósága Albert Ferencz baróthi segédlelkézt Szabó István helyére helyettes hittanárnak kinevezni kegyeskedik márcz. 8. 825—1890. sz. a.

12. Püspök ur ő Nagyméltóságának értesítése arról, hogy a status gyűlés az igazgatótanácsot a tanári fizetés felemelésének előkészítésére utasította márcz. 14. 891—1899. sz. a.

13. Püspök ur ő Nagyméltóságának értesítése arról, hogy a középiskolai tanárok bármiféle lapszerkesztéshez, valamely kötelezettség elvállalása előtt engedélyért folyamodni kötelesek márcz. 29. 959—1890. sz. a.

14. Püspök ur ő Nagyméltósága az igazgatótanácssal egyetértve Kóródy Endre igazgatónak öt és félhavi szabadságot engedélyez s helyettes igazgatónak Soó Gáspárt, helyettes régensnek Bándi Vazult nevezi ki. apr. 2. 1167—1890.

15. Püspök ur ő Nagyméltósága a főgymnasium számára készített állandó tanmenetet helybenhagyja apr. 11. 1290—1890. sz. a.

16. Püspök ur ő nagyméltósága az igazgatótanácssal egyetértve elrendeli, hogy az év végén az érdemsorozó tanácskozmány a „Rendtartás“ 44. §. szerint a vizsgálatok előtt tartassék meg máj. 1. 1548—1890. sz. a.

X.

Tanodai szerelvények gyarapodása.

I. A tanári könyvtár az 1889/90. tanévben a következő művekkel gyarapodott:

A) Szakmunkák.

1. *Szerzemények*: H. Heine, Sämtliche Werke, 6 kötet, 8.10. Lessings Werke, 5 kötet, 7.20. Wielands Werke, 3 kötet, 3.60. Lenaus Werke, 2 kötet, 2.40. Kölcsey Ferencz minden munkái, Budapest, 1886. 10 kötet, 16.— Garay János összes költeményei, Pest, 1854., 5.— Berzsenyi Dániel minden munkái, Pest, 1864., 2.40. Bajza összegyűjtött munkái, Pest, 1863., 3 kötet, 6.— Csokonai válogatott munkái, Budapest, 1874., 3 kötet, 1.50. Acsay Ferencz, A prózai műfajok elmélete, Budapest, 1889. 5.— Thaly Kálmán, Irodalom- és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból, Budapest, 1889., 2.40. Széchenyi István gróf munkái korszerű kivonatban, II. kiadás, Pest, 1881., 3 kötet, 5.— Horváth Mihály, Huszonöt év Magyarország történelméből 1823—1848. III. kiadás, Budapest, 1887., 3 kötet, 10.— Tompa Mihály összes költeményei, 16.— Madách Imre összes művei, Budapest, 1880., 3 kötet, 7.50. Molière vigjátékai, Budapest, 1882., 12 kötet, 12.— Goethe, Faust, a tragoedia második része, ford. Dr. Váradi Antal, Budapest, 1887., 5.— Magyar nyelvtörténeti szótár, 7 füzet, 7.—

2. *Ajándékok*: Gróf Lázár Miklós, Erdély főispánjai (1540—1711.), Budapest, 1889. (Ajándékozta a szerző özvegye.) Dr. Csánki Dezső, Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában, 1-ső kötet, Budapest, 1890. (M. T. Akadémia.) Óváry Lipót, A m. tudományos akadémia történelmi bizottságának oklevél-másolatai, 1-ső füzet, Budapest, 1890. (M. T. Akad.) Dr. Demkó Kálmán, A felsőmagyarországi városok életéről a XV—XVII. században, Budapest, 1890. (M. T. Akad.) Ballagi Aladár, Colbert, II. rész, Budapest, 1890. (M. T. Akad.) Monumenta Hungariae historica, II. pótfüzet a XXX. kötethez, Budapest, 1889. (M. T. Akad.) Thaly Kálmán, II. Rákóczi Ferencz levéltára, X. kötet, Budapest, 1888. (M. T. Akad.) Erdélyi országgyűlési emlékek, XIV. kötet, Budapest, 1889. (M. Tud. Akad.) Felméri Lajos, A neveléstudomány kézikönyve, Kolozsvártt, 1890. (Soó Gáspár főgymn. tanár és helyettes igazgató ur ajándéka.) Drucken Jenő, Adatok a csótán boncz- és szövettavi szerkezetéhez, Budapest, 1890. (Szerző ajándéka.) Gönczi Lajos, Udvarhelymegye flórájának főbb vonásai, Kolozsvártt, 1890. (Szerző ajándéka.) Sexti Pompei Festi De verborum significatu quae supersunt cum Pauli epitome. Edidit Aemilius Thewrewk de Ponor, pars I. Budapestini, 1889. — A M. T. Akademia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek, IV. kötet, 1—9. sz. Budapest, 1889. — Értekezések a bölcséleti tudományok köréből, III. kötet, 2. sz., Budapest, 1889. — Értekezések a társadalmi tudományok köréből, X. kötet, 4., 5., 6., 8., 10. sz., Budapest, 1889. — Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből, XV. kötet, I., II., III., XII. sz., Budapest, 1889. — Értekezések a történelmi tudományok köréből, XIV. kötet, 5., 6., 8. szám, Budapest, 1889. — Értekezések a természettudományok köréből, XIX. kötet, 3., 4., 5., 6., 7., 9. szám, Budapest, 1889.

B) Vegyesek.

Dr. Keleti Károly, Hivatalos jelentés a budapesti 1885-ki országos általános kiállításról, Budapest, 1886. (Hivatalos ajándék.) Magyar tudományos akadémiai almanach 1890-re. (Hiv. ajándék.) Almanach naptárral, kiadja a Szent-István-Társulat 1890 re. (Társulati tagilletmény.) Budenz-Album, kiadják Budenz József tanítványai, Budapest, 1884. (Ajándék.) A vallás- és közoktatásügyi

m. k. miniszternek a közoktatás állapotáról szóló XVIII. jelentése, Budapest, 1889. (Hiv. ajánd.) A vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszteriumnak az országos tanítói nyugdíjalap- és gyámalapnak (1888. évi) állapotáról szóló jelentése, Budapest, 1889. (Hivatalos ajándék.) Az osztrák-magyar monarchia irásban és képbén, (Szerzemény.) Album dupplicis ad exteros peregrinationis. Anni 1776. Mense Julii, et anni 1780. M. Maji. Francisci Benkő de K. Batzon Transilv. V. D. M. (Ajándékozta Szeles Jakab a sz.-udvarhelyi városi tanács szolgája.) Megküldetett 155 db. Értesítő a brassói kereskedelmi és iparkamara jelentése az 1889-ik évbeu.

C) Folyóiratok.

1. *Szerzemények.* Budapesti Szemle, 10 kötet, 10.--- Magyar történeti életrajzok, 5. — Katholikus Szemle (Szent-István-társulati tagilletm.) Bölcséleti Folyóirat, 5.— Magyar philosophiai Szemle, 5.— Magyar Nyelvőr, 5.— Középiskolai tanáregyesületi Közlöny, 4.— Egyetemes közoktatásügyi Szemle, 4.— Egyetemes philologiai Közlöny, 6 — Pótkötetek az egyetemes philologiai Közlönyhöz. Földrajzi közlemények, 5.— Hoffmann, Zeitschrift für mathematischen und naturwissenschaftlichen Unterricht, XXI. évfolyam, 7.20. Tornaügy, 3.—

2. *Ajándékok.* Nyelvtudományi közlemények. Matematikai és természettudományi közlemények. Matematikai és természet-tudományi Értesítő. A M. T. Akademia értesítője.

D) Tankönyvek.

(Mutatvány-példányok.)

Pokorny Emanuel, Katholikus szertartástan, Budapest, 1890. Dr. Csiszárík János, Az üdv ó-szövetségi történelme, Kassa, 1890. Tomor-Várady, Magyar olvasókönyv a középisk. III. o. számára, 5-ik kiadás, Budapest, 1890. Latin olvasókönyv Schultz-Dávid latin nyelvtanához, 5-ik kiadás, Budapest, 1890. M. T. Ciceronis De finibus bonorum et malorum U. quinque, edidit Geyza Némethy, Budapestini, 1890. T. Livii Ab urbe condita libri, edidit Stephanus Dávid, vol. I., Budapestini, 1889. C. Sallusti Crispi Bellum Catilinae et Bellum Jugurthinum, edidit Gulielmus Pecz. Budapestini, 1889. Simonyi Zs., Latin szókönyv etymologikus csopor-

tokban, II. kiadás, Budapest, 1889. Szamosi János, Görög nyelvtan, III. röv. kiadás, Budapest, 1890. Simonyi, Német nyelvkönyv, Budapest. 1880. Simonyi, Német nyelvtan, Budapest, 1887. Albrecht János, Német nyelvtan és Német olvasókönyv, 3 kötet, Pozsony-Budapest, 1889—1890. Dr. Heinrich Gusztáv, Német olvasókönyv, 5-ik jav. kiadás, Budapest. 1889. Dr. Schmidt Ágoston, Az elemi mennyiség-tan rendszeres áttekintése, Budapest, 1890. Mocnik-Schmidt; Szám-tan a középisk. I—III. oszt. számára, XVII. kiadás, Budapest, 1890. Mendlik-Schmidt, Rajzoló geometrie, III—IV. rész, Budapest, 1889. Mocnik-Arenstein-Schmidt, Algebra a középisk. fels. osztályai számára, IX. kiadás, Budapest, 1890. Varga Ottó, Földrajz, I. és II. kötet, Budapest, 1883., 1889. Hoffmann Mór, Magyar nyelvtan Budapest, 1886. Cyulai Pál emlékbeszédei (J. I. I. T. XXXVII.) Budapest, 1890. Pázmány válogatott egyházi beszédei bevezetéssel és szótárral, szerkesztette Bellaagh Aladár, Budapest, 1889. (J. I. I. T. XXXVI.) Elischer-Jancsó-Boros, Tanulók olvasótára, 9 füzet, Budapest, 1889. Dr. Lange Henrik, Uj iskolai atlasz, ford. Dr. Cherven F., XI. jav. kiadás, Budapest, 1889. Góbi Imre, Poétika, Budapest, 1889. Varga Ottó, Világtörténet tanterv és utasítások alapján a középiskolák számára, I. kötet, II. jav. és bőv. kiadás, Budapest, 1890. Dávid-Fodor, Vergilius Aeneisének teljes szótára, Budapest, 1890.

Mindazon jötevőknek, kik könyvtárunk gyarapításához hozzájárulni kegyeskedtek, hálás köszönetet mondok.

Sz.-Udvarhelyt, 1890. június hó 13-án.

Kassai Lajos,
a tanári könyvtár őre.

II. Az ifjuság könyvtárának gyarapodása.

Goethe, Faust. 3 drb. Vig monolog. Mikszáth K. Magyarország várai. Fraknói, Egyháztörténelem. Török J. Mátyás király. Die Welt in Bildern. Fabiola. Irsik, A tanuló. 600 magyar népdal Elischer-Jancsó-Boros Tanulók olvasótára, 200 füzet. Nemzeti színház könyvtára 12 drb. Mikszáth, Apró Gentry. Egner Összhangzat és zenetan. Jókai, A gazdag szegények. Kemény Zs. Férjes nő. Józsika, A tudós leánya. Gordiusi csomó. Almásy, Magyar közmondások. Carmen Sylva, A szenvedés földi vándorlása. Ipolyi A.

Kisebb munkái. Katona J. Összes művei. Balits, Róm. kath. Egyháztörténet Magyarországon. Radó A. Olasz költőkből. Chateaubriand, Vértanúk. Michelet, Lengyel és Oroszország. Szász K. Vargha, Váró, Schiller költeményei. Közlekedés. Katholikus szemle. A mi hadseregünk.

Könyvek köttetése által gyarapították a könyvtárt: Fejér Károly, Tuzson György, Simó Endre, Szabó István, Vas Gáspár, Bálint Gáspár, Ráduly József, Tamás Bálint, Márton Géza, Orbán János, Máthé Pál, Kazatsai Mihály, Valentsik József.

III. Ifj. segélyező-könyvtár.

A szegényebb tanulók számára felállított „Ifj. segélyező-könyvtár“ az idén is folytatta áldásos működését, a mennyiben 65 tanulót látott el — egészen vagy részben — tankönyvekkel. Ezen könyvtárnak jövedelme a lefolyt tanévben:

1. Használati díjakból	35 frt 24 kr.
2. Egy ifj. szini-előadás jövedelme	81 frt 36 kr.
3. Tekts. Kovács Antal alapítványának jövedelme	12 frt -- kr.
4. A székelygyuleti első takarékpénztár 25 frt-nyi ajándékából	10 frt — kr.
5. Az udvarhelymegyei takarékpénztár 25 frt-nyi ajándékából	10 frt — kr.

Összesen 148 frt 60 kr.

IV. A természetrajzi szertár gyarapodása.

1 parlagi sas kitömve, Szabó József ur ajándéka. 1 kolibri kitömve, Szabó Nándor ur ajándéka. 1 üvegben tengeri remete rákok, Koncz Ármin ur ajándéka. 1 drb. aranystufra, Szabó Nándor ur ajándéka. 3 drb. Echinus és 3 drb. Ostrea kövület Kolozsvárról, Gabányi Endre mérnök ur ajándéka. 1 drb. aranystufra, Stemmer Dénes I. o. t. ajándéka. 1 drb. mésztufra a Budvár hegyről. 1 drb. csiszolt márvány Szárhegyről, Juhász Károly VI. o. t. ajándéka.

V. Természettani szertár gyarapodása.

Rumkorf-féle szikra inductor. Riess-féle villamos megosztási készülék. Aréometerek.

VI. Philologiai muzeum.

Az 1889/90. tanévben gyarapodott a következő fali képekkel: 1. A görög színház alaprajza, 3.60. — 2. A görög színház belseje, 10.80. — 3. Komikusok, 1.27. — 4. Tragikus maszk, 2.30. — 5. Nehéz fegyverzetű görög katona, 6.90. — 6. Római katonák: a) Centurio, 9.00; b) Tribun, 9.00; c) Legionarius, 9.00. — 7. Barbar, 6.00. — 8. Togatus, 9.00. — 9. Symposion és triclinium, 8.10. — 10. Húros hangszerek, 5.40. — 11. Fuvó hangszerek, 5.40. — 12. Palaestra és a fürdő, 3.60. — 13. Doryphoros, Diadumenos, Amazon, 3.60. — 14. Olympia, 9.60. — 15. A római ház: a) alaprajza, b) keresztmetszete, c) távlati képe, 18.00. — 16. A legrégebb palladium, 0.70.

Részben idetartoznak a Langl-féle történeti képek: Új kor: a) csúcsivű műemlékek, 9 drb.; b) renaissance emlékek, 4 drb.; c) orosz és örmény műemlékek, 3 drb. Összesen 32.00.

Kassai Lajos,
a philologiai muzeum őre.

XI.

Önképző kör.

Ez egyesület gymnasiumunkban 16 év óta működik. Védnőke: Király Lajos tanár. Tisztviselők: Lázár Kálmán VIII. o. t. elnök; Antal József VIII. o. t. alelnök. Az „Ébredés“ cz. folyóirat szerkesztői: Benedek Géza VIII. o. t., Diemár Gyula, Fejér Károly, Józsa József, Soó Rezső, Tuzson György VII. osztályos tanulók. — Fejér Károly VII. o. t. főjegyző; Becze András V. o. t. aljegyző; Benedek Géza VIII. o. t. pénztárnok; Zakariás Izsák VIII. o. t. ellenőr; Lukács Lajos VII. o. t. könyvtárnok.

Az egyesület egy alakuló, 10 rendes és február 20-án, a sz. korona visszahozásának évszázados emlékünnepeére egy diszgyűlést tartott.

A gyűlések tárgyát az „Ébredés“-be irt művek, az azokra hozott bírálatok felolvasása és a gyűléseken tartott 6—8 szavaló megbírálása képezte. — A szavalásban kitűntek: Fejér Károly, Soó Rezső, Tuzson György VII.; Beke Antal, Kiss Kálmán VI.; Józsa Imre V. o. tanulók.

Antal Józsefet a kör kebelében kifejtett munkásságáért, az egyesület 5 frtnyi jutalomban részesítette.

A szerkesztőséghez beérkezett munkák száma : 133 ; ezekből elfogadtatott 71 (13 fordított, 6 németből, 6 latinból, 1 francziából; 64 kötött és 7 kötetlen nyelvezetü.) Visszautasított 62 (54 kötött, 8 kötetlen nyelvezetü.)

Az egyesület évi bevétele tagsági díjakból : 45 frt 52 kr. Az évi szükségletek fedezésére (szépirodalmi folyóiratok) kiadatott 15 frt 85 kr. ; a „Tanulók olvasó Tára“-ra (200 füzet) 36 frt 6 kr. ; Antal Józsefnek 5 frt ; az évváró ünnepre megválasztott 3 szavalónak 3, 2—2 frt s így az összes évi kiadás 63 frt 91 kr.

A jelen évi kiadás fedezésére a kör pénzvagyonából 99 frt 89 krból felhasználtatott 18 frt 49 kr, s így az egyesület tőkevagyonja ma : 81 frt 40 kr.

XII.

Jutalmak.

Az erd. r. kath. tanulmányi alapból rendszeresített 21 frtnyi általány tanszükségesszerek beszerzésére fordított, melyek az al-gymnasium jelesebb tanulói között szorgalmi jutalmul osztattak ki és pedig :

Az I. osztályból kapott : Debreczi Béla, Gerich Béla és Solyom Antal 1—1 énekkönyvet ; Pakot Ferencz, Szeles Antal és Hadnagy János 1—1 iskolai kézi atlaszt ; Szigethy József „Utazások és vadászkalandok“ fordította Simonyi Jenő.

A II. osztályból : Biró Lajos és Máthé Pál 1—1 „Ezeregy nemzeti dal“ czimü könyvet ; Sebestyén Árpád és Vas János 1—1 „Hatszáz nemzeti dal“ czimü könyvet.

A III. osztályból : Bencze Lajos és Pálffy János „Petőfi összes költeményei“ 1—1 példányát ; Kósa Imre 1 iskolai kézi atlaszt.

A IV. osztályból : Vágási Domokos Cox „Görög regék“-et ; Török Pál „Schiller költeményeit“ ; Gergely Ferencz „Ázsia és Európa körülhajózása a Végár“ Br. Nördenskiöldtől ; Balázs Mózes „A mythologia alapvonala“ Coxtól.

Ezen felül az ifjak szorgalmának méltatásául a lefolyt tanévben a következők ajánlottak fel jutalmakul:

Tkts. Solymosy János gyógyszerész ur 1 drb 2 frtos tallért, melyet Biró Lajos II. oszt. t. nyert el.

A székelyegyleti első takarékpénztár 25 frtot adott szegény és jó tanulók segélyezésére. Ebből 5—5 frtot kaptak: Tuzson György VII. o. t., Juhász Károly VI. o. t. és Pálffy János III. o. t.; 10 frt az ifjusági segélyző könyvtárnak adatott át.

Az udvarhelymegyei takarékpénztár szintén 25 frtot adott szegény, udvarhelymegyei tanulók segélyezésére. Ebből 5—5 frtot nyertek Beke Antal VI. o. t., Viola Sándor V. o. t., 2.50—2.50 krt, Bencze Lajos III. o. t. és Virág József VI. o. t. a zenében tett előmenetelért; 10 frt ebből is az ifjusági segélyző könyvtárnak adatott át.

Tkts. Kassay F. Ákos ur 3 frtot adott, melyet Robert Gyula VI. o. t. nyert el.

A Simó-féle alapítvány 3 frtnyi kamatja Simó Endre VI. és Simó Lajos I. o. tanulók között egyenlő arányban osztattatott fel.

A mélt. Daniel Gáborné plankensteini „Br. Rauber Mária“-féle alapítvány kamatjából Máthé Pál II. o. tanuló 6 frt jutalomban részesült.

Oroszhegyi Jánosy József-féle alapítvány 150 frt tőkében és 9 frt kamatban Vas Mihály korondi körjegyző ur által befizettetvén, a 9 frt kamat a végrendelet szerint egy oroszhegyi fiúnak adatott ki.

Az 1864-ben érettségi vizsgát tett és 1889-ben 25 éves jubileumot tartott, volt főgymnasiumi növendékek 100 frtos alapítványának kamatja, az alapító-levél értelmében Fejér Károly VII. oszt. tanulónak adatott ki.

Egy valaki 5 frtot adományozott, hogy ebből 2 frt Szigethy József I-ső oszt. tanulónak a zenében tanusított előmenetele jutalmazásául adassék; 3 frt a tanári testület rendelkezésére adatván, ez Balázs Mózes IV. oszt. tanulónak ítélte oda.

Daraghi Béla ügyvéd ur egy felsőbb osztályu jó tanuló jutalmazására 5 frtot ajándékozott; ez Fejér Károly VII. o. tanulónak íteltetett oda.

Lengyel János vállalkozó ur 3 frtot adott a természetrajzi gyűjtemények jutalmazására. A zárünnepély alkalmával adatott ki.

A Bottáni-féle alapítvány 35 frtnyi kamatja, a viszonylag legjobb munkálat szerzőjének, a hagyományozó végrendekezése szerint a zárünnepélyen, a jeligés levélke felbontása után adatott ki.

A folyó évi junius hó 19-én d. u. 3 órakor megtartott torna-vizsgálat alkalmával az ifjak szorgalmának méltatásául a következő tanügybarátok ajánlottak fel jutalmakat: Nagys. Jung-Cseke Lajos apát-plebános ur 2 frt, Gyertyánffy Gábor ur 1 drb. 10 frankos aranyat, Lengyel János építész ur 2 frt, Székely Dénes ur 2 frt, Dr. Ráczkövi Sámuel ur 1 frt, Szántó Lajos ur 1 frt és Soó Gáspár h. igazgató 1 frt. Ezen jutalmakat, a vizsgálat végén megtartott versenyeknél a tanártestület, a következő ifjaknak ítélte: Bottal való magas ugrásért Soó Rezső VII. o. t. kapta az 1 drb. aranyat és Józsa József VII. o. t. 2 frt. Távoltság ugrásért Boér Arthur V. o. t. 1 frt. Magas ugrásért Pirtzok Gyula IV. o. t. 1 frt. Árboczmászás és más tornaszereken kifejtett ügyességeért Incze Ferencz VI. o. t. 2 frt. Kötélmászásért Fejér Károly VII. o. t. 1 frt. A nyujtón kifejtett ügyességeért Botár Bálint VII. o. t. 1 frt. Futásért Simó Gergely I. o. t. 1 frt.

Fogadják mindnyájan, kik az ifjuság iránt tanusított nemes érdeklődésüknek tanujelét adták, a tanártestület hálás köszönetét.

XIII.

Az ifjuság általános érdemsorozata.

I. osztály.

Jó:

Debreczi Béla . . .	1.
Gerich Béla . . .	1.
Hadnagy Mihály . .	1.
Pakot Ferencz. . .	1.
5. Szeles Antal ism. .	1.
Szigethy József . .	1.

Elsőrendű:

Bardocz Árpád . . .	1.
Biró Dénes . . .	1.
Biró Tamás . . .	1.
10. Elekes István . .	2.
Fancsali Áron . . .	1.
Gál Imre	2.
Gáspár Miklós ism. .	2.

- Hajdu Márton . . . 1.
 15. Holzschuch Jenő . . . 1.
 Jakocs Dénes . . . 1.
 Kovács Lajos . . . 2.
 Lőrincz Salamon . . . 1.
 Máthé Lázár . . . 1.
 20. Oláh Dániel ism. . . 1.
 Puskás Márton . . . 1.
 Sándor Dénes . . . 1.
 Simó Gergely . . . 1.
 Simó Lajos . . . 1.
 25. Solyom Antal . . . 1.
 Székely András . . . 1.
 Szentés Endre . . . 2.
 Ülkei Dénes . . . 1.
 Weigel Ferencz . . . 1.
 30. Veress Gyula . . . 2.

Másodrendű:

- Antal Gyula . . . 1.
 Elekes Nándor . . . 2.
 Garasi Károly . . . 2.
 György Dénes . . . 1.
 35. Jakab Károly . . . 1.
 László Ferencz . . . 2.
 Stemmer Dénes . . . 2.
 Tóth Balázs . . . 1.
 Vas Áron . . . 1.

Kimaradt:

40. Gergely Ferencz.
 Márton János.
 Pap Lukács.
 Valencsik József.

II. osztály.

Jeles:

- Biró Lajos alap . . . 1.
 Máthé Pál . . . 1.

- Sebestyén Árpád alap. 1.
 Vass János . . . 1.

Jó:

5. Bartos Pál . . . 2.
 Bálint Dénes alap. 1.
 Kazatsai Mihály . . . 1.
 Kovács János . . . 1.
 Lőrincz Imre . . . 1.
 10. Macskási József . . . 1.

Elsőrendű:

- Barabás Domokos . . . 1.
 Jakab Imre . . . 1.
 Kaptza Ákos . . . 2.
 Markó Imre . . . 2.
 15. Pluhár Gábor ism. . . 2.
 Stempe Gyula . . . 2.

Másodrendű:

- Daraghi István . . . 2.
 Gáspár Dénes ism. . . 1.
 Mihály János . . . 2.
 20. Orbán János . . . 2.
 Peér György . . . 3.
 Sebestyén István . . . 2.
 Somodi Pál . . . 2.

Kimaradt:

- Szenkovics Ferencz ism.

III. osztály.

Jeles:

- Bencze Lajos alap. . . 1.
 Pálffy János alap. . . 1.

Jó:

- Gáspár Dénes . . . 1.
 Kósa Imre alap. . . 2.

Elsőrendű:

5. Ábrahám Miklós ism. 2.
Dobay Zoltán . . . 2.
Komáromi István . . . 2.
Márton Benedek alap. 2.
Márton Géza . . . 1.
10. Pál Dénes 1.
Szántó Ákos 1.
Vitecs Imre 1.

Másodrendű:

- Bokor Balázs . . . 2.

Tanodát változtatót:

- Blahunka József.
15. Keresztes Kálmán.

IV. osztály.

Jeles:

- Gergely Ferencz . . 1.
Török Pál 1.
Vágási Domokos alap. 1.

Jó:

- Balázs Mózes alap. . 1.
5. Dávid Ferencz . . . 1.
Elekes Antal 1.
Tamás Bálint 1.

Elsőrendű:

- Ágotha Antal ism. . 1.
Boér Viktor g. k. . 1.
10. Czézár Károly . . . 1.
Daróczi Ignác . . . 1.
Pirczók Gyula . . . 2.
Szentpéteri Ferencz 2.

Másodrendű:

- Daraghi Zoltán . . . 2.
15. László Ferencz . . . 1.
Lukácsfy János ism. 2.
Simón Károly alap. 1.
Szász Tamás 1.

V. osztály.

Jeles:

- Viola Sándor alap. . 1.

Jó:

- Becze András . . . 1.
Fichtacker János . . 1.
Gergely Elek alap. . 1.
5. Róbert Ödön 2.
Tályán Gergely alap. 1.

Elsőrendű:

- Ambrus Kálmán . . . 2.
Gergely András alap. 1.
Józsa Imre alap. . . 1.
10. Kénosy Géza unit. . 2.
Kóródi Jenő 1.
Ráduly József alap. 2
Sata Albert alap. . . 1.
Solyom Miklós alap. 1.

Másodrendű:

15. Boér Ártúr 1.
Kovács Antal alap. . 1.
Szabó Nándor 2.
Tréfán Dávid alap. . 2.

Kimaradt:

- Blahunka Sándor öszt.

Magántanulók:

20. Jonás Afréd izr.
Jonás Jenő izr.

VI. osztály.

Jeles:

- Beke Antal alap. . . 1.
Juhász Károly alap. 1.
Robert Gyula . . . 1.

Jó:

- Szabó István alap. . 1.
5. Kovács Kálmán alap. 1.

Elsőrendű:

- Bálint Gáspár . . . 1.
Bálint Péter . . . 1.
Jakab János . . . 1.
Kis Kálmán alap. . 2.
10. Simó Endre alap. . 1.
Vas Gáspár . . . 1.

Másodrendű:

- Ineze Ferencz . . . 1.
Virág József . . . 1.

Kimaradt:

Pakot Gáspár.

VII. osztály.

Jelesek:

- Bodor Ödön alap. . 1.
Czimbalmos József . 1.
Diemár Gyula . . . 1.
Fejér Károly alap. . 1
5. Tuzson György alap. 1.

Jó:

- Botár Bálint . . . 1.
Dobay László alap. . 1.
Simó Tamás . . . 1.
Soó Rezső alap. . . 1.

Elsőrendű:

10. Józsa József alap. . 1.
Kovács Ferencz . . . 1.
Lukács Lajos alap. . 1.

Másodrendű:

Király András.
Részeg József.

Magántanuló:

P. Sántha (Angelus) István.

VIII. osztály.

Jeles:

- Antal József alap. . 1.
Benedek Géza alap. 1.

Jó:

- Lázár Kálmán alap. 1.
Szabady Tivadar . 1.

Elsőrendű:

5. Tiltscher Gyula . . 2.
Zakariás Izsák . . . 2.

*Magántanulók, kik érettségi
vizsgálatra állottak:*

- Kovács Albert.
Török Lajos.
Uber Endre.
10. Zsigmond Lázár.

XIV.

Statisztikai adatok.

I. A tanulóról általában.

I.	II. A tanulók száma				III. Vallásuk						IV. Nyelv-viszonyaik				V. Szülei polgári állása						VI. Előmenetelők		
	beiratott	elhalt	elmaradt	év végén maradt	római katolikus	görög katolikus	görög keleti	ágost. hitv.	ev. reform.	unitárius	izraelita	magyar	magyar, német	magyar, román	magyar, ném., román	értelmiségiek	(földművelők és bérlek)	önálló iparosok és kereskedők	állami és közügyi tisztviselők	magán tisztviselők	személyes szolgálatot tevők és munkások	haladók	ismétlők
I.	43	—	4	39	41	—	—	—	2	—	—	41	2	—	—	3	23	13	4	—	—	30	9
II.	24	—	1	23	24	—	—	—	—	—	—	24	—	—	2	11	9	1	1	—	—	16	7
III.	15	—	2	13	15	—	—	—	—	—	—	13	1	1	—	5	5	5	4	—	—	12	1
IV.	18	—	—	18	16	1	1	—	—	—	—	16	2	—	2	7	7	2	—	—	—	13	5
V.	21	—	1	20	17	1	—	—	—	1	2	19	1	—	1	8	6	5	—	—	—	16	4
VI.	14	—	1	13	14	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	10	2	2	—	—	—	11	2
VII.	15	—	—	15	15	—	—	—	—	—	—	14	1	—	1	7	3	4	—	—	—	13	2
VIII.	10	—	—	10	10	—	—	—	—	—	—	10	—	—	1	5	1	3	—	—	—	10	—
Összesen	160	—	9	151	152	2	—	1	2	1	2	151	7	1	1	10	76	46	25	1	2	121	30

II. A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

	I. osztály			II. osztály			III. osztály			IV. osztály			V. osztály			VI. osztály			VII. osztály			VIII. osztály								
	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen	jelas	elősséges	elégtelen						
Tanfolygák.																														
Hittan	15	16	4	3	7	5	11	—	4	5	4	6	7	5	—	9	9	—	6	5	2	—	12	2	—	3	3	—		
Magyar nyelv	2	7	24	6	4	6	7	6	3	4	6	—	8	5	—	6	11	1	4	8	1	—	7	6	1	4	2	—		
Latin nyelv	—	7	23	9	4	4	10	5	3	2	8	—	—	5	—	1	6	10	1	3	3	7	—	5	4	5	2	1	3	
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	7	—	—	—	—	1	6	10	1	4	4	5	—	6	5	3	1	3	2	
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6	7	—	3	5	5	—	1	8	3	2	3	1	2
Földrajz	2	10	23	4	4	7	12	—	1	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	6	—	—	—	—	4	8	6	—	4	5	3	1	7	2	5	4	—	2	
Mennyiségtan	7	14	12	6	9	3	11	—	3	7	3	—	—	—	5	6	6	1	4	4	4	1	8	2	4	3	1	2		
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	7	7	—	4	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természettani földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Geometria rajz	6	20	11	2	7	10	6	—	3	8	2	—	—	—	7	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Szépírási	6	19	13	1	5	13	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tornászati	—	29	10	—	16	7	—	—	12	1	—	—	—	—	17	*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ének	6	15	18	—	3	12	8	—	2	9	2	—	—	—	1	9	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

* Egy felmentett.

III. A tanulók származási helyének áttekintése.

Lakhelye	O s z t á l y								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	13	7	5	11	4	3	2	2	47
Udvarhelymegyei . .	23	14	4	4	5	7	2	2	61
Csikmegyei	—	1	4	2	3	1	4	3	18
Háromszékmegyei . .	5	—	—	—	5	3	5	2	20
Maros-Tordamegyei .	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Hevesmegyei	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Alsó-Fehérmegyei . .	—	—	—	—	2	—	1	—	3
Somogymegyei	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kolozsmegyei	—	—	1	—	1	—	—	—	2
K.-Küküllőmegyei . .	—	—	—	—	—	—	1	—	1
N.-Küküllőmegyei . .	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Szatmármegyei	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Brassómegyei	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Összesen :	43	24	15	18	21	14	15	10	160

IV. A tanulók életkora.

Osztály	S z ü l e t e t t															Összesen
	1880.	1879.	1878.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1869.	1868.	1867.	1866.	
I.	2	7	15	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
II.	—	2	2	10	6	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	24
III.	—	—	—	3	6	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	15
IV.	—	—	—	—	5	3	7	3	—	—	—	—	—	—	—	18
V.	—	—	—	—	1	6	4	7	2	1	—	—	—	—	—	21
VI.	—	—	—	—	—	—	3	4	3	2	2	—	—	—	—	14
VII.	—	—	—	—	—	—	1	2	2	6	3	—	—	1	—	15
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	4	1	—	1	10
Összesen	2	9	17	30	19	17	18	16	8	11	6	4	1	1	1	160

V. Az egészségügyi állapot.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
	osztály							
Betegségi eset könnyű jelleggel	32	16	6	8	5	6	16	7
" " súlyos "	4	1	—	1	1	1	1	1
" " járványos "	6	4	5	9	8	5	2	—
" " halállal végződött	—	—	—	—	—	—	—	—
Haláleset balesetből	—	—	—	—	—	—	—	—

VI. Az erkölcsi állapot.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
	osztály							
Jó magavisele. osztályzatot nyert	29	12	7	14	12	12	14	4
Szabályszerű " "	10	10	6	4	6	1	—	2
Kevésbé szabálys. " "	—	1	—	—	—	—	—	—
Rosz " "	—	—	—	—	—	—	—	—
Egyszerű fegyelmi eljár. részesült	10	10	6	4	6	1	—	2
Súlyosabb " " "	—	1	—	—	—	—	—	—
Eltávolító " " "	—	—	1	—	—	—	—	—

VII. Az érettségi vizsgálatok.

A tanév végén megtartatni szokott érettségi vizsgálat írásbeli részének, mely május 19., 20., 21., 22. és 23-ik napjain folyt le, következő tételei voltak:

Magyarnyelv és irodalomból: 1. Az eposz költészet fejlődése Székely Sándortól Garay Jánosig. 2. Az Árpád-házból származott királyok uralkodásának eredménye Magyarországon. 3. A mennyiségtani tudományok befolyása az ember anyagi és szellemi életére.

Az első tételt dolgozta 1, és ez jelesen.

A második tételt dolgozta 5, ebből 1 jeles, 2 jó és 2 elégséges.

A harmadik tételt dolgozta 4, 1 jó, 2 elégséges és 1 elégtelen eredménnyel.

2. Latin nyelvből: L. Vagács-Schiebinger Latin irályképző gyakorlatok című könyvének a 181. és 182. lapokon a XIV. ol-

vasmány, 29 sor. Czime: „Herenles“ Herakles. Jól dolgozott 3, elégségesen 4, elégtelenül 3.

3. *Német nyelv*: Tomor-Váradí olvasókönyve I. köt. 5-ik kiadásából: „Fejedelmi párbaj“ 38 sornak németre való fordítása. Elégséges 4, elégtelen 6.

4. *Görög nyelv*: „Homeros Iliasa“ XXII. ének, „Hector halála“-ról 344—384. sorig. Jeles 3, jó 3, elégséges 4.

5. *Mennyiségtanból*: 1. „Valamely fizikai laboratoriumban egy galvántelep, egy akkumulátor és egy dynamogép együttesen 2400 Ampére áramot szolgáltatott. Ha a galvántelep minden egyes eleméből 27, az akkumulátor minden sejtjéből 19 és a dynamogépből minden perc alatt $7\frac{1}{2}$ Ampére nyeretett, kérdés: hány elem volt a galvántelepben, hány sejt az akkumulátorban és hány perczig működött a dynamogép, feltéve, hogy az elemek, a sejtek és a perczek száma együttesen 124?“ 2. Szerkesztendő az $x^2+y^2+22x=18y+57=0$ egyenlet által adott kör, s meghatározandók a szegvények hosszúságai, melyeket a kör a coordinata tengelyekből lemetsz.“

Megfejtették: jelesen 2, jól 4, elégségesen 4.

A VIII-ad osztályos tanulók osztályvizsgálata május 16-án volt, a szóbeli érettségi vizsgálat pedig Nsgos Elischer József nagyszebeni kir. tank. főigazgató ur elnöklete alatt tartatott meg június 10. napján, a következő eredménnyel.

Jelentkezett	Írásbeli vizsgálatot tett	Szóbeli vizsgálatot tett	Érettnak nyilvánított			Egyetemre szándékozott				Műegyetemre			Más pályára
			jelesen	jól	egyszerűen	theologiai	juridikai	medikai	philos. karba	építészeti	mérnöki s gépész	vegyészi szakra	
10	10	7	—	3	2	—	3	1	—	—	—	—	1

XV.

A jövő tanév kezdetéről.

Az 1890 - 91. tanévi magán-, pót és javító-vizsgálatok folyó évi augusztus 30. és 31-ik napjain délelőtti 8—12 óráig fognak eszközölni. A beiratások is ekkor történnek 8—12 óráig és délután 2—5 óráig. Szeptember 1-én ünnepélyes „Veni Sancte“, a törvények felolvasása s ezzel az új tanév megnyitása.

A középiskola első osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyítvány alapján igazolandó. Keresztlevél stb. a Nmlts. miniszteriumnak 1883. évi 4014. sz. a. kelt rendelete alapján minden először beírt tanuló tanulóktól okvetlenül bekövetelendő. Tizenkét évesnél idősebb fiú fölvétele fölött a tanártestület határoz. — Ismereteinek mértékére nézve megköveteltetik, hogy a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon: ez ismereteit a külön felvételi vizsgával igazolja. Kihallgattatik pedig minden tanuló a nyelvtanból (magyar) és mondattanból, számtanból; hozzájárul dictandó-írás. A fölvételi vizsgálatnak minden a népiskolából a gymnasiumba lépő tanuló alája vettetik.

A felsőbb osztályokba való felvétel a megelőző osztálynak sikeres végeztétől függ és vagy arról tanuskodó nyilvános iskolai okmányok (bizonyítványok és értesítő) vagy ezek hiányában külön vizsgálat alapján történik. Ha ez okmányokból az következtethető, hogy a fölvétetni kívánó tanulónak előmenetelét azon osztályban, melybe fölvétetni kíván, alig remélhetni — jogában áll a tanintézetnek az illető tanulót fölvételi vizsgálat alá vonni s annak eredményéhez képest alsóbb osztályba is sorozni.

A két tantárgyból elégtelen tanjegyet nyert tanuló a vizsgálat ismételhete és javithatása végett a felsőbb tanhatósághoz folyamodhatik; a kellőleg fölszerelt bélyeges folyamodvány okvetlenül az intézet igazgatóságánál legfőlebb július hó 10-ig nyújtandó be.

Három vagy több tantárgyból elégtelen előmenetelt tanusított tanuló nem folyamodhatván, az osztály ismétlésére utasíttatik.

Minden tanuló első felvételre személyesen és atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni; — az illem pedig magávai hozza, hogy a szülő magzatát személyesen vezesse azon tanárokhoz, kikre annak nevelés-oktatását bizza. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekek vagy gyámfiok fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kikre a házi felügyelet és nevelésre nézve köteleességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésökre bizott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassák. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy írásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál; ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben czélszerű változás történjék.

Minden a gymnasiumba felvétetni akaró tanuló

tandíj czímen fizet 6 frt — kr.

Ezenkívül minden tanuló az ifjusági könyvtár

számára felgymnasiumban 50 kr.

algymnasiumban 25 kr.

értesítőre 50 kr.

A nem kath. vallásu tanulók tandija 12 frt — kr.

Tandíjmentességi szabályzat.

1. §. Az erd. róm. kath. Status gymnasiumaiban a Statusgyűléstől megállapított tandíj fizetendő, mely alól rendszerint senki sem mentetik föl.

2. §. Kiváltképpen azonban, elengedheti a főtanhatóság az egész vagy a fél tandíj fizetését jó erkölcsi magaviseletü és egyúttal jó igyekezetü tehetséges tanulóknak, ha

a) a szülők vagyontalanságát az illető politikai hatóságtól kiállított és a r. kath. lelkésztől is aláírott bizonyítvány igazolja,

b) az előző tanévről szóló gymnasiumi bizonyítvány szerint erkölcsi magaviselete legalább szabályszerű volt s az egyes tan-

tárgyakból legfeljebb csak egyetlen elégséges osztályzatot bir, a többi jeles és jó lévén,

c) ha a tanári testület a tandíjmentességre ajánlja.

3. §. A tandíj-mentesség mindig csak egy évre adatik.

4. §. Olyan tanulók kérvényét, a kiknek bizonyítványa kevésbé szabályszerű magaviseletet avagy egynél több elégséges érdemjegyet tartalmaz, az igazgatók el nem fogadhatnak, hanem a jelen szabályzatra való hivatkozással visszautasítanak s a tandíj fizetésére határidőt tűznek ki.

5. §. Elemi iskolai bizonyítvánnyal kizárólag csak akkor lehet tandíjmentességért folyamodni, ha annak érdemjegyei mind jelesek és jók.

6. §. A tandíjmentességi kérvények minden tanév elején, legkésőbb szeptember hó 15-éig az illető gymnasium igazgatójánál adandók be. A tanártestület tartozik a kérvényeket még a szept. hóban tartandó ülésen lelkiismeretesen tárgyalni s véleményét minden egyes folyamodóra nézve jegyzőkönyvre venni. Az összes iratokat az igazgatók október 1-ig a főtanhatósághoz felterjesztik, hogy az igazgató-tanács októberi rendes ülésében végleg határozhasson. Fel nem szerelt avagy későbbben beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

7. §. A tandíj befizetésére engedhető legvégső határidő november 15-ke, illetve a 2-ik félévre márczius 15-ke. A kik a jelzett határidőig a tandíjt be nem fizették, sem az igazgató-tanáctól a fizetés alól föl nem mentettek, a tanulók sorából kitörlendők.

8. §. A tandíj pontos szedéséről az illető igazgatók felelősök.

9. §. A jelen szabályzat a gymnasiumi értesítőben mindenkor közzé teendő.

Figyelmeztetés. A bizonyítványok nyilvános okmányok lévén, melyek az élet különböző körülményei között elkerülhetlen szükségesek, azoknak gondos megőrzése és tisztán fenntartása, különösen a sz ü l ő k n e k és g y á m o k n a k figyelmökbé ajánltatik, miután a rendes tanodai bizonyítványok „másodlati“ (duplicata) csak az eredetinek elvesztét okadatoltan kimutató folyamodványra az igazgatóság — az érettségi bizonyítványok má-

sodlatai pedig a nagymt. m. kir. közokt. miniszteriumtól kieszközlendő engedéllyel állíthatók ki; a mi rendesen több időt vesz igénybe és költséggel jár; e szigor és megszorítás, visszaélések elhárítására történik. Ez okból igen ajánlatos eredeti bizonyítványokat kézből ki nem adni, hanem hivatalos másolatokat (copia) eszközöltetni, a kir. közjegyzőségek útján hitelesíttetni s ezeket netaláni folyamodványokhoz mellékletül csatolni.

Figyelmeztetés. Kéretnek a t. cz. szülők, vagy gyámok, hogy gyermekeik vagy gyámfiaik szemét, ha netalán szembetegségben volnának, a nagy szünet alatt orvosilag kezeltessek; ellenkező esetben nem fognak felvétetni az intézetbe. A beiratáskor minden tanuló tartozik szeme egészséges voltát orvosilag igazolni.

Az érdemjegyek fokozata.

a) Magaviselet: Jó = 1. — Szabályszerű = 2. — Kevésbé szabályszerű = 3. — Rosz = 4.

b) A tanulmányokban való előmenetel: Jeles = 1. — Jó = 2. — Elégséges = 3. — Elégtelen = 4.

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések.

G. kath. = görög katolikus. — G. kel. = görög keleti. — Unit. = unitárius vallású. — Alap. = alapítványos. — Ism. = ismétlő. — Mgt. = magántanuló.

TARTALOM.

	Lap.
I. Szabó István (1844—1890.) Irta Bándi Vazul	3.
II. Udvarhelymegye földrajza (folytatás.) Irta Tamás Albert	7.
III. A tanári személyzet	23.
IV. A tanári testület irodalmi működése az 1889/90. tanévben	25.
V. Az előadott tananyag	26.
VI. Rendkívüli tantárgyak	45.
VII. Írásbeli magyar dolgozatok	44.
VIII. Tudósítás a lefolyt 1889/90. iskolai évről	47.
IX. Nevezetesebb rendeletek és leiratok	49.
X. Tanodai szerelvények gyarapodása	51.
Az ifjuság könyvtárának gyarapodása	54.
Ifjusági segélyező könyvtár	55.
A természetrajzi szertár gyarapodása	55.
Természettani szertár gyarapodása	55.
Philológiai muzeum	56.
XI. Önképzőkör	56.
XII. Jutalmak	57.
XIII. Az ifjuság általános érdemsorozata	59.
XIV. Statisztikai adatok	63.
XV. A jövő tanév kezdetéről	68.

